

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

**ČASOPROSTOROVÉ AKTIVITY VE VÝTVARNÉ
VÝCHOVĚ STŘEDNÍCH ŠKOL**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. et Bc. Veronika Divišová

Učitelství pro střední školy, obor VVJ

Vedoucí práce: PaedDr. Rudolf Podlipský, Ph.D.

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Časoprostorové aktivity ve výtvarné výchově středních škol“ vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 30. června 2015

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PaedDr. Rudolfovi Podlipskému, Ph.D. za trpělivost, cenné připomínky a odborné rady, které mi usnadnily vypracování této práce. Zároveň také Mgr. Janě Šlajsové za přítomnost a vedení v hodinách výtvarné výchovy a za její reflexi z hodin.

V Plzni dne 30. června 2015

.....

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika DIVIŠOVÁ**
Osobní číslo: **P13N0113P**
Studijní program: **N7504 Učitelství pro střední školy**
Studijní obor: **Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a základní umělecké školy**
Název tématu: **Časoprostorové aktivity ve výtvarné výchově středních škol.**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarné kultury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomantka se seznámí s uměleckými projevy výtvarné kultury 20. a 21. století, které jsou založeny na "zacházení s časem a prostorem". Na tomto základě vypracuje přípravný model souboru úkolů do výtvarné výchovy konkrétního ročníku střední školy nebo gymnázia (6 výukových jednotek). Navržené úkoly ověří ve vybrané skupině studentů - tzn. úkoly realizuje, dokumentuje a reflektuje. Pro získání didakticky využitelných poznatků provede odpovídající kvalitativní šetření. V diplomové práci podá komplexní zprávu o všech bodech svého konání.

Rozsah grafických prací: vyplyne ze zprac. BP
Rozsah pracovní zprávy: 60 - 80 stran textu formátu A4
Forma zpracování diplomové práce: tištěná
Seznam odborné literatury:

BLÁHA, Jaroslav; SLAVÍK, Jan. Průvodce výtvarným uměním V.. Praha: Vydavatelství a nakladatelství práce, 1997. ISBN 80-208-0432-3. BOURRIAUD, Nicolas. Postprodukce: kultura jako scénář: jak umění nově programuje současný svět.. Praha: Tranzit, 2004. ISBN 80-903452-0-4. FOSTER, Hall. Umění po roce 1900 : modernismus, antimodernismus, postmodernismus. V Praze : Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-952-8. ZHOŘ, Igor. Škola výtvarného myšlení I. . Brno: KS Brno a OKS Blansko, 1992, ZHOŘ, I.; HAVLÍK, V.; HORÁČEK, R. Akční tvorba: Určeno pro posl. 3. a 4. roč. KVV PdF UP [katedra výtvarné výchovy pedag. fak. Univ. Palackého].. Olomouc: Univerzita Palackého, 1991. ISBN 80-7067-074-6. ZHOŘ, Igor. Proměny soudobého výtvarného umění. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25555-8. ZHOŘ, Igor. Škola výtvarného myšlení II.: Met. materiál pro práci v zájmové výtvarné činnosti. . Brno: OKS, 1989. ISBN 80-85027-00-3. FIŠER, Zbyněk; HAVLÍK, Vladimír; HORÁČEK, Radek. Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinarnitě tvůrčího procesu. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5389-2. BABYRÁDOVA, Hana. Rituál, umění, výchova. Brno: Masarykova Univerzita, 2002. ISBN 80-210-3029-1. Odpovídající Články na RVP - metodickém portálu.

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. Rudolf Podlipský, Ph.D.
Katedra výtvarné kultury

Datum zadání diplomové práce: 6. prosince 2013
Termín odevzdání diplomové práce: 30. června 2015

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.
děkanka

PhDr. Vladimíra Zikmundová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 7. února 2014

OBSAH

ANOTACE.....	1
1. ÚVOD.....	2
2. TEORETICKÁ ČÁST - PROJEVY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ 20. A 21. STOLETÍ.....	3
2.1. Avantgardní směry.....	3
2.2. České umění 1. poloviny 20. století.....	6
2.3. Od třicátých let do poloviny let čtyřicátých.....	7
2.4. Umění totalitních režimů.....	7
2.5. Druhá polovina 20. století.....	7
2.6. Doznívání dilematu abstrakce versus figurace.....	8
2.7. Od Pop-artu ke kinetismu.....	9
2.8. Minimalismus, konceptuální umění a jiné postminimalistické směry.....	12
2.9. Postmoderna, neoexpresionismus, nová média.....	14
2.10. České umění 2. poloviny 20. století.....	15
2.11. Od osmdesátých let do současnosti.....	16
3. VÝTVARNÉ UMĚNÍ VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ.....	18
3.1. Raný vývoj předmětu Kreslení.....	18
3.2. Poválečná výtvarná výchova.....	18
4. PRAKTICKÁ ČÁST – ČASOPROSTOROVÉ AKTIVITY VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ.....	21
4.1. Přípravný model na téma Antropometrického rituálu Yvese Kleina.....	21
4.2. Přípravný model na téma akce v umění, živé obrazy.....	27
4.3. Přípravný model na téma gestická malba.....	33
4.4. Přípravný model na téma ampaketaž, Christo.....	39
4.5. Přípravný model na téma záznamu času, Michal Kern.....	45
4.6. Přípravný model na téma individuální body-artová kreace.....	51
5. POJMOVÝ SLOVNÍK.....	59
6. ZÁVĚR.....	64
7. RESUME.....	65
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	66
9. PŘÍLOHY.....	68

ANOTACE

Cílem práce je seznámení se s uměleckými projevy výtvarné kultury 20. a 21. století, které přímo souvisejí se zacházením s časem a prostorem. Na základě získaných vědomostí byly navrženy výukové jednotky použitelné ve výtvarné výchově. Tyto jednotky byly zrealizované v 6 třídách Sportovního gymnázia v Plzni. Jednotky jsou v práci popsány a byl zreflektován jejich průběh. Práce je opatřena pojmovým slovníkem, který je umístěn za hlavním textem práce.

The goal of this thesis is to present the art demonstration of the visual arts culture of the 20th and 21st century which directly concern the time and the space. According to gained knowledges there were suggested educational units applicable in visual art lessons. These units were applied at 6th grades of the Sports grammar school in Plzen. Educational units are described in the thesis as well as their progress. There is a term dictionary placed behind the main part of the thesis.

1. ÚVOD

Svoji diplomovou práci jsem rozdělila do dvou velkých celků, které propojuje jeden méně obsáhlý, ale neméně důležitý. V první části jsem se pokusila vytvořit jakýsi vhled do umění 20. a 21. století. Rozhodně mou snahou nebylo vytvořit velký a vyčerpávající popis situace umění v těchto dvou stoletích. Šlo o to nastínit vývoj a upozornit na části, které mi byly inspirací pro vytvoření příprav na výukové jednotky. Téma časoprostorové aktivity ve výtvarné výchově pro mě znamenalo velkou výzvu. V první části práce jsem se musela probrat velkým množstvím informací z dějin umění a ujasnit si, co vlastně jsou časoprostorové aktivity. Po promluvě s vedoucím práce jsme se shodli na tom, že jde o aktivity, které probíhají v určitém čase a na určitém místě. Posílena touto informací jsem se do historie umění podívala ještě jednou a vybrala si adepty, kteří pro mě znamenali nějaký milník ve vývoji umění. Vybrala jsem si tedy šest umělců a jejich tvorbu. Podle nich jsem se pokusila vytvořit výukové jednotky tak, aby se daly bez větších problémů přenést do praxe. Při navrhování výukových jednotek jsem kromě inspirace umělcem musela brát také v potaz své schopnosti jako učitele (což bylo velmi problematické vzhledem k tomu, jak málo mám zkušeností) a v neposlední řadě jsem brala ohled na potenciální žáky. Chtěla jsem, aby je hodina nejen zaujala, ale aby si z ní něco i odnesli. Druhá část této práce je tedy zaměřena na mnou připravené výukové jednotky. V této části jsou přípravy, ale i popsání průběhu výukových jednotek a reflexe mě jako vyučující, ale i paní magistry Šlajsové, která se mnou ve všech hodinách byla a velmi mě podporovala a pomáhala v situacích, kdy jsem si sama nevěděla rady. Za textem práce je umístěn pojmový slovník, který obsahuje objasnění některých pojmů, které nebyly v textu rozebrány, nebo jsem se domnívala, že je potřeba více je rozebrat. Na konci práce je umístěn závěr, který celou práci uzavírá a hodnotí z mého pohledu.

2. TEORETICKÁ ČÁST - PROJEVY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ 20. A 21. STOLETÍ

Tato kapitola slouží jako náhled do dění ve výtvarném umění ve 20. a 21. století. Mou snahou v této kapitole rozhodně není zmapovat a popsat veškeré dění v této době, jde jen o jakýsi náhled do problematiky (tato problematika samotná by se jistě dala zpracovat jako diplomová práce). Jelikož se výukové jednotky inspirovaly právě některými uměleckými směry nebo umělci samotnými, domnívám se, že je potřeba problematiku v této práci zpracovat. Výtvarné umění v těchto posledních stoletích mi sloužilo jako teoretický rámec pro přípravu výukových jednotek. Kapitola je rozdělena do menších částí tak, aby na sebe logicky navazovaly nebo odkazovaly, aniž by jedna předbíhala druhou.

Výtvarné umění 20. století

Zjednodušeně bychom mohli říci, že díky neustálým střetům protikladných tendencí umění druhé poloviny 19. století vedlo ke zrodu moderního umění. Na vývoji této nové epochy se podílely postmodernismus, symbolismus i secese.¹

2.1. Avantgardní směry

V prvních letech 20. století v Evropě prochází výtvarné umění velkými změnami. Vývoj se zrychluje a nabývá na dynamice, umělecké směry a hnutí vznikají velmi rychle. Snahou umělců je formulovat vztah mezi uměním a životem. Experimentují nejen s materiály, ale i technikami a sami se stávají jakýmsi novátory v oblasti formy a samotného jazyka umění. Tento široký proud uměleckých směrů 1. poloviny 20. století dostal název avantgarda.² Směry, které jsou řazeny do avantgardy:

Fauvismus – vznikl ve Francii. Zde také bývá považován za první uměleckou revoluci 20. století a účastníci hnutí za první avantgardu. Původně ironický název kritika Louise Vauxcellese³ se velmi rychle ujal. Nejvýznamnějšími představiteli byli: Henri Matisse, André Derain a Maurice Vlaminck. Co bylo pro fauvisty společné? Autonomie a neobvyklá intenzita barev. Také často používali nezávislý objekt a to pro svůj emocionální,

---

¹ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

² Pojem převzatý z vojenské terminologie, jde o předvoj. Kritici tím chtěli naznačit propojení mezi uměleckým vývojem a společenskými změnami.

³ Ten během podzimního salónu roku 1905 ukázal na sochu obklopenou malířskými díly budoucích fauvistů a prvil: „Donatello parmi les Fauves!” (Donatelo mezi šelmami). Toto označení se ihned ujalo možná i proto, že se vystihovalo první dojem nepřipraveného a šokovaného publika (zejména barevným účinkem pláten).

dekorativní účinek, nebo pro jeho schopnost modelovat prostor. Toto hnutí, které se objevilo takřka ze dne na den, ale nevydrželo více jak tři roky. Umělci, kteří nebyli spojeni jednotným uměleckým programem, se vydali každý vlastní cestou.⁴⁵

Expresionismus – jako je pro fauvismus země původu Francie, u expresionismu je jí Německo. Název tohoto směru se zrodil ve stejném roce jako u Fauvismu.⁶ Pokud jde právě o název, může se nám na první pohled jevit jako klamavý. Na jedné straně můžeme vidět protikladnost proti impresionismu.⁷ Na druhé straně nalezneme něco, co spojuje fauvisty a expresionisty, a to pohled na umění, na jeho nejobecnější schopnost, být nositelem výrazu především umělcových emocí. S ohledem na expresionismus nemluvíme jen o jednotlivých umělcích, ale i o dvou zásadních skupinách, kterými jsou Die Brücke a Der Blaue Reiter.⁸ Expresionismus nebyl pouze německou záležitostí, ale také větší části německy mluvících zemí. Proto bych nerada opomněla rakouské expresionisty, mezi které řadíme například: Egon Schieleho nebo Oskara Kokoschku.⁹

Kubismus – je jakousi druhou stranou mince. Na jedné straně máme revoluci barvy v podání fauvismu i expresionismu a na straně druhé kubismus. Jež je o něco málo mladší než fauvismus a expresionismus, ale řadíme ho také do období před první světovou válkou. Tak jako u počátku výtvarného umění 20. století stál Paul Cézanné, byl velkou inspirací právě i pro kubisty. Za otce zakladatele kubismu považujeme Pabla Picassa a George Braqua.¹⁰ Kubismus můžeme rozdělit na dvě části: analytický kubismus a syntetický kubismus.¹¹ Mezi nejznámější umělce kubismu bych zařadila (kromě otců zakladatelů): Juana Grise, Jacquese Lipschitze nebo Alexandra Archipenka.

Futurismus – tento směr pochází z Itálie a vznikl v roce 1909. Je zajímavé tím, že doposud je to jediné hnutí, které si dalo své jméno samo. Vše začalo nikoliv umělcem, ale manifestem.¹² Tento manifest byl zaměřený na dynamický rozvoj doby. Mnoho umělců

---

⁴ RUHRBERG K., SCHNECKENBURGER M., FRICKEOVÁ CH., HONNF K., *Umění 20. století I.* Taschen, Praha, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8, str. 37-40.

⁵ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 147-148.

⁶ Tedy v roce 1905, údajně byl poprvé užít významným berlínským sběratelem obrazů Paulem Cassirerem a to jako charakteristika díla malíře Maxe Pechsteina (jeden tehdy z budoucích expresionistů).

⁷ U imprese jde o dojem, kdežto u exprese o výraz.

⁸ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

⁹ RUHRBERG K., SCHNECKENBURGER M., FRICKEOVÁ CH., HONNF K., *Umění 20. století I. a II.* Taschen, Praha, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8, str. 40-67.

¹⁰ Setkali se poprvé na podzim roku 1907 a to díky Picassovým Avignonským slečnám. Jejich spolupráce byla nejsilnější období 1910 – 1912.

¹¹ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹² Manifest byl dílem básníka Filippa Tommasa Marinettiho, který v něm vyhlášoval nutnost učinit konec všem evropským tradicím nejen uměleckým, ale i kulturním. V jeho očích se totiž stali jakýmsi

použilo futurismus jako jakýsi odrazový můstek a postupem času se posunuli dále. Jeden z mála umělců, který zůstal futurismu věrný, byl Giacomo Balla, mezi další umělce futurismu bych zařadila například Carla Carru, Umberta Boccioniho (sochař), Raymonda Duchampa-Villona (sochaře samouka) nebo Gina Severiniho.

Dadaismus – na rozdíl od předcházejících uměleckých tendencí vznikl v době první světové války a reagoval na nastalou situaci. Dadaismu se snažil překročit hranici mezi uměním a samotným životem. V podmínkách první světové války se tento ideál dal naplnit jako protest nebo negace. Mezi nejvýznamnější umělce dadaismu bych zařadila například: Jeuna (Hanse) Arpa nebo Maxe Ernsta.¹³

Ready-made – pojem spojovaný s velikánem umění 20. století – Marcelem Duchampem. V roce 1913 Duchamp zahájil serii ready-made. Šlo o hotové výrobky určené pro běžnou potřebu zbavené jejich užitkové funkce. Docílil toho tak, že s využitím náhody prezentoval a vystavoval tyto věci jako umělecká díla. Mezi jeho nejznámější patří Fontána. Ready-made není sice umělecké hnutí v pravém slova smyslu, ale rozhodla jsem se pro zařazení a stručný popis, protože až sem jsem sahala pro inspiraci na přípravy výukových bloků. Téma časoprostorové aktivity s tímto velmi úzce souvisí, a proto jsem přesvědčena, že to v mé práci má jasné místo a opodstatnění.

Surrealismus – přichází ke slovu po první světové válce. Měl velmi mnoho společného s dadaismem. Někteří umělci plynule přešli od dadaismu k surrealismu. Přestože na první pohled měli mnoho společného, byl surrealismus naplněn „*radostným optimismem*“¹⁴. Mračna se začala stahovat až ve chvíli, kdy v Německu nastupuje fašismus, Španělsko je ničeno občanskou válkou a přichází zlověstné signály z moskevských procesů. Za ohnisko surrealismu považujeme Paříž.¹⁵ Jako hlavní zástupce jsem vybrala například: Maxe Ernsta, Salvadora Dalí nebo Joana Miró. Původní hnutí se rozplynulo po skončení druhé světové války. Výrazně však ovlivnilo vývoj poválečného umění.¹⁶

Pittura metafisica – jde o tak zvanou metafyzickou malbu, která často bývá přiřazována právě k surrealismu. Vidět jí můžeme především v tvorbě italských umělců, například:

---

nepotřebným zbožím. Hlásal potřebu vytvořit umění budoucnosti, které by svými prostředky stačilo dynamice doby a techniky. Na tento Marinettiho manifest budoucnosti navazovali další a další.

¹³ Často používal techniky spojené právě s dadaistickou tvorbou. Jde o frotáž a gratáž. Více o technikách viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem.

¹⁴ GAWLIK L., *Dějiny výtvarného umění/ II. díl*, ZČU, Plzeň, 2010. ISBN 978-80-7043-909-8, str. 59

¹⁵ V Paříži roku 1924 vydal André Breton svůj Manifest Surrealismu a začal s vydáváním svých teoretických časopisů s názvem Surrealistická revoluce. Breton razil zásadu automatického psaní a vylučoval jakoukoli kontrolu.

¹⁶ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 161-164.

Giorgio de Chiriko nebo Carlo Carra. Tento směr se vyznačoval mystičností a fantazijními představami.

Abstraktní umění – můžeme ho dělit na dvě velké části: organickou a geometrickou abstrakci.¹⁷ Základními znaky jsou: nekonkrétní, neobjektové, nefigurální, nezobrazuje žádné objekty. Jde o snahu vytvořit formu tak, aby nepřipomínala skutečnost.

Ruský konstruktivismus – pod tímto pojmem se nalézá sochařská varianta abstraktního umění. Za podněcovatele je oprávněně považován Vladimir Tatlin.

Bauhaus – pod tímto pojmem se nalézá německá škola architektury, kterou zaštil Walter Gropius. Šlo o školu nejen architektury, ale i designu a výtvarného umění. Spojovala se zde výtvarná Akademie a zbytky školy uměleckých řemesel. Mezi umělce patří, například: Johannes Itten, László Moholy-Nagy, Oskar Schlemmer nebo Marcel Breuer.

Figurativní umění – toto umění se rozvíjelo jak v Evropě, tak v Americe, mezi dvěma světovými válkami. Na tomto místě bych ráda zdůraznila, že rozmanitost tvorby nejvýznamnějších umělců je příliš velká na to, abych vytvořila jednoznačný popis. Pokusím se tedy vystihnout alespoň základní rysy. Umělci se ve velké míře snažili o vystižení pravdivého obrazu skutečnosti (jako například Neue Sachlichkeit). Náměty čerpali z anonymního průmyslového prostředí velkoměst, ale také z každodenního života obyvatel s pocitem úzkosti a opuštěnosti uvnitř davu.

2.2. České umění 1. poloviny 20. století

Osma – ve 20. století vznikalo na našem území mnoho uměleckých skupin, Osma byla první. Šlo o volné seskupení malířů, mezi které řadím například: Emila Fillu nebo Bohumil Kubišta. Poprvé vystoupili v roce 1907 a to na vlastní výstavě, za rok se konala další výstava. Malíři sdružující se v této skupině nejsou sjednoceni stylem. Ovšem dal by se najít společný jmenovatel a to je jejich vztah k expresionismu a velký zájem o fauvistické pojetí barvy.¹⁸

Skupina výtvarných umělců – schopnost mladých umělců přizpůsobovat se uměleckému vývoji evropských kulturních center (například Paříž). Na základě podnětů z těchto center vznikalo spojení vedoucí k osobitým projevům. Seskupení se rozpadlo na začátku 20. století kvůli generačním střetům.

---

¹⁷ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹⁸ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 164-170.

Sursum – jedná se o jakýsi protipól ke Skupině výtvarných umělců. Jednou z významných osobností je zde Jan Zrzavý.

Tvrdošíjní – tato skupina vznikla rok před skončením první světové války. Byla jakou si spojnicí mezi dvěma vlnami avantgardy.¹⁹ Všechny avantgardní skupiny se měly zúčastnit společné výstavy moderního československého umění v Paříži roku 1924.

Devětsil – jde o skupinu umělců, která byla založena v kavárně Union v roce 1920 a přetrvala až do začátku 30. let. Jméno skupiny je odvozeno od rostliny Petasites (česky devětsil), kterou měla skupina v erb. Teoretikem skupiny byl Karel Teige. Postupem času touto skupinou prošlo přibližně šest desítek umělců. K nejvýznamnějším z nich patří například: Bohumil Kubišta, Jan Zrzavý, František Muzika nebo Toyen. Umělci sdružující se v této skupině zobrazovali vztah mezi uměním a životem. V jejich tvorbě je potlačené sociální cítění, jde spíše o experimentování.²⁰

2.3. Od třicátých let do poloviny let čtyřicátých

Skupina surrealistů v ČSR – v roce 1934 byla založena z iniciativy Vítězslava Nezvala. Mezi její členy patřili básníci například Konstatin Biebl, malíři Toyen, Jindřich Štýrský, sochař Vincenc Makovský, režisér Jindřich Honzl, skladatel Jaroslav Ježek a další. Umělci v této skupině sdíleli programová stanoviska francouzských kolegů. Často čerpali z tvorby ruských avantgardních umělců.

Skupina 42 – skupina vznikající v nepříliš šťastné době okupované země si zakládá na dědictví meziválečné avantgardy. Umělci ve své tvorbě pojili jakousi „*poezii velkoměsta s poetikou v oblasti formy*“²¹. Mezi umělce této skupiny patří například: František Hudeček, Karel Souček nebo Ladislav Zív. Velká změna nastala v období protektorátu, kdy se rozdělila na dvě skupiny: Sedm v říjnu (jejím zástupcem je například František Hudeček) a skupina Ra (zastoupena například Václavem Zykmandem).

2.4. Umění totalitních režimů

Německo – zde jde velmi dobře vymezit časový úsek tohoto umění, začíná nástupem Hitlera k moci a končí pádem Třetí říše.²² Velká část tohoto umění se odehrávala ve

---

¹⁹ Dvě vlny avantgardy: na jedné straně Osmá, Skupina výtvarných umělců a na straně druhé Devětsil.

²⁰ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 147-170.

²¹ GAWLIK L., *Dějiny výtvarného umění/ II. díl*, ZČU, Plzeň, 2010. ISBN 978-80-7043-909-8, str. 97

²² Pád Třetí říše nastal po prohrané válce v květnu 1945.

válečném období. Toto umění bylo velmi nápadně poznamenáno vkusem vůdce nebo jeho nejbližšího okolí. Nejvýznamnější malířem Třetí říše byl Adolf Ziegler.

Sovětský svaz – oficiálně šlo o socialistický realismus, který lze také označit jako umění Stalinovy éry. Hlavním ideologem byl Andrej Ždanov. Avantgarda byla zprvu podporována, ale pak proti ní bylo velmi krutě zasaženo. Toto umění obecně zdůrazňovalo lidovost, stranické tendence a ideovost.

2.5. Druhá polovina 20. století

Americký abstraktní expresionismus – můžeme v tomto stylu spatřit vrchol abstraktního malířství 20. století. Společného jmenovatele bychom hledali jen těžko, je zde velká rozmanitost v tvorbě jednotlivých umělců. Mezi hlavní představitele toho stylu bych zařadila: Jacksona Pollocka (a jeho dripping²³)²⁴ nebo Marka Rothka (a jeho barevná pole), dále Willema de Kooninga, Clyfford Stila nebo Arshileho Gorkyho. Tvůrci měli ale i filozofické myšlení, velmi prosazovali autonomii umění (jejich víra byla zaměřena na individualitu umělce a jeho absolutní svobodu). Bezpochyby o každém z nich by se dala napsat samostatná práce (jako u všech představitelů jakéhokoliv stylu), ale to rozhodně není záměrem mým ani této práce. Pouze zde nastiňuji vývoj umění v 20. století tak, aby se lépe porozumělo mnou navrhovaným a odučeným jednotkám.²⁵

Evropský informel – pod tento pojem řadíme umění, které je „(nefigurativní, neformální, přesněji nezformované umění, umění „bez formy“).²⁶ Evropský informel je „označovaný rovněž jako lyrická abstrakce²⁷, tašismus²⁸,...“.²⁹ Z trochou nadsázky bychom ho mohli považovat za protipól amerického abstraktního expresionismu. Mají ovšem i společné znaky, mezi které bychom mohli zařadit snahu tlumočit umělcovy city a dojmy za pomoci

²³ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

²⁴ Jackson Pollock je pro moji diplomovou práci velmi stěžejní (ně jako osoba, ale jeho používání cákanců a lití barev mě inspirovalo k navržení jedné výukové hodiny). Z tohoto důvodu si na tomto místě dovoluji věnovat mu více pozornosti. Jackson Pollock byl americkým malířem, který se klonil právě k abstraktnímu expresionismu. Velmi proslul právě jako vůdčí osobnost akční malby. Nejvíce ho proslavil právě zmíněný dripping, ale také velmi zajímavé kompozice děl. Začátky jeho tvorby byly velmi silně ovlivněny jeho učitelem, Bentonem. V polovině 40. let přešel Pollock k abstrakci v její nejčistší podobě. Jeho slavné dripping se objevují o sedm let později – tímto Pollock překvapí a vyvede z míry celou veřejnost. I nadále šokuje nejen veřejnost, ale i své kolegy, učí je riskovat a jít až na samotný okraj možností. Kdy bychom se trochu více zaměřili na materiál, který byl Pollockem používán, jde o email, do barev rád přimíchal písek, ale i střepy – šlo o vytvoření zrnitého povrchu. Jeho velká a překvapivá oblíbenost byla umocněna tím, že ji podporovala média – také tomu napomohl umělcův ne velmi zdařilý život a tragická smrt.

²⁵ BLÁHA J., SLAVÍK J. *Průvodce výtvarným uměním V*. Vydavatelství a nakladatelství práce, Praha, 1997. ISBN 80-208-0432-3, str. 15-20.

²⁶ GAWLIK L, *Dějiny výtvarného umění/ II. díl*, ZČU, Plzeň, 2010. ISBN 978-80-7043-909-8, str. 123

²⁷ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

²⁸ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

²⁹ GAWLIK L, *Dějiny výtvarného umění/ II. díl*, ZČU, Plzeň, 2010. ISBN 978-80-7043-909-8, str. 123

expresivní řeči malířské abstrakce. Mezi nejvýznamnější umělce informelu bych zařadila například: Wolse³⁰, Jeana Fautriera³¹, Jeana Dubuffeta nebo Karla Appela.

2.6. Doznívání dilematu abstrakce versus figurace

Pohybujeme se v období po druhé světové válce – druhá polovina 40. let a v 50. letech. Jak v Evropě, tak ve Spojených státech se prosazuje abstraktní tvorba, nejvýznamnější informel a abstraktní expresionismus. Přesto však mnoho umělců dávalo přednost předmětné a figurativní tvorbě (ani u těchto umělců však nešlo o návrat k tradici ani o opakování objeveného). Tyto dvě skupiny existovaly již před válkou, umělci si navzájem sdělovali nové poznatky a sloužili si jako inspirační zdroje. Jako příklad složitého, hluboce osobně až tragicky prožívaného rozporu mezi bezpředmětností a předmětností je osoba umělce Nicolase de Staëlo³². Poválečná doba s sebou přinesla velký rozkvět sochařského umění. To bylo svou povahou povoláno, aby objasnilo postoj figurace a to bez toho, aby zmenšilo svá měřítka. Bylo to právě sochařství, které ve svých dílech nabídlo alternativní nejen předválečného, ale i poválečného malířství. Mnozí sochaři ve svých dílech propojovali abstraktní a figurativní přístupy, čímž vznikla další alternativa figurace a abstrakce a především jejich syntézy. Mezi nejvýznamnější sochaře bych zde zařadila například: Barbaru Hepworthovou³³ nebo Henry Moore³⁴. Dalšími velkými osobnostmi jsou například: Francis Bacon, Lucian Freund nebo Bernard Buffet.³⁵

2.7. Od Pop-artu ke kinetismu

Konec 50. let znamenal objevení se nejrůznějších tendencí, a to nejen na evropské a americké půdě, ale i v Asii. Tyto tendence jsou označovány jako neodada. Kdybychom hledali společného jmenovatele všech tendencí, které sem spadají, jednalo by se nejspíše

---

³⁰ Vlastním jménem Alfred Otto Wolfgang Schulze, byl německým malířem a fotografem, který působil od 30. let převážně ve Francii. Považujeme ho za předchůdce francouzského tašismu.

³¹ Byl francouzským malířem, grafikem a sochařem. Jde o jednoho z iniciátorů informelu.

³² Měl šlechtický původ spojený s carským dvorem. Rodina byla donucena revolucí emigrovat. Maloval často ve velkých vrstvách, barvy nanášel nožem. Od začátku 40. let maloval abstraktní obrazy, poté se pohyboval na tenké hranici mezi abstraktním a předmětným uměním. Svůj život ukončil sebevraždou. Spekulovalo se o tom, že ho tomu dovedl právě rozpor mezi figurativní a nefigurativní tvorbou.

³³ Jde o největší představitelku sochařské abstrakce s náznaky a prvky organických tvarů. I přesto, že to byla křehká žena, její díla jsou monumentální a potřebný fyzický výkon velmi náročný, díla nepostrádají inspiraci přírodními tvary.

³⁴ Anglický sochař, na přání svého otce se stal učitelem na základní škole. Pedagogice se věnoval i později, to už ale byl velmi uznávaným a ctěným sochařem. Ve 20. letech se věnoval kamenným reliéfům. V letech 30. se inspiroval abstrakcí a propojil jí ve své tvorbě s dědictvím časově i prostorově vzdálených kultur (Mezopotámie, Egypt).

³⁵ RUHRBERG K., SCHNECKENBURGER M., FRICKEOVÁ CH., HONNF K., *Umění 20. století I. a II.*. Taschen, Praha, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8, str. 161-211.

o snahu tvořit svobodně a bez jakýchkoliv omezení posunovat hranice umění dále a dále. Také si kladli otázku vztahu mezi uměním a životem samým, velmi radikálně se na ní snažili odpovědět.

Pop-art – tento styl se rozvíjel na území spojených států a Velké Británie, především v období konce 50. let a průběhu let 60. Tento styl vznikl jako reakce umělců na postindustriální společnost³⁶. Pro pop-art je nejvýstižnější dílo anglického malíře Richarda Hamiltona: „Co vlastně dělá naše dnešní domovy tak odlišnými, tak přitažlivými?“, na tomto díle se objevuje nápis Pop. Právě Hamilton označil nové umění jako populární, pomíjivé, levné, masově vyráběné, ale i sexy a velký byznys. Ve srovnání s anglickým pop-artem byl americký spíše ironický, zlehčující a zároveň plně a tiše akceptoval masové kultury a konzumní společnost. Umělci se nevyhýbali triviálním námětům, opakování, sériovosti nebo například reprodukcí technikám. Avšak velmi silně odmítli rozlišování na dobrý a špatný vkus, umělecky využívali i kýče. Jako nejvýznamnější představitele bych uvedla: Jaspera Johnse³⁷, Roberta Rauschenberga³⁸, Roye Lichensteina³⁹ a Andyho Warhola⁴⁰.

Happening – tato malá podkapitola patří k pop-artu. Zařadila jsem jí do své práce z důvodu návaznosti na vypracované odučené jednotky. Vzhledem k tématu časoprostorových aktivit mi happening posloužil jako zdroj inspirace a zároveň jako uchycení v teorii dějin výtvarného umění. Šlo především o veřejné zábavné představení, které mělo předem připravený scénář, který počítal s improvizací a momentem náhody. V happeningu jde o propojení prvků divadla, hudby a vizuálního umění. Často bývá spojován či dokonce zaměňován za pojem performance. Za první happening se považuje akce japonské skupiny Gutai a Yvese Kleina. Happening usiluje o zničení bariéry mezi uměním a životem. Od politických a sociálně kritických happeningů let 60. a 70. přešli jejich tvůrci k intimnějším a osobně motivovaným akcím, které se snaží vystihnout smysl života.

---

³⁶ Společnost, která byla charakteristická svou masovou konzumací spotřebního zboží v supermarketech, ale i audiovizuálních informací zprostředkovaných REKLAMOU, časopisy, filmy a především televizí.

³⁷ Americký malíř, který se nechal inspirovat snem. Vytvořil americkou vlajku na malířském plátně, po níž následovala celá série těchto státních symbolů, které byly technicky dokonale provedeny.

³⁸ Byl americkým malířem a grafikem, předchůdcem amerického pop-artu, typické pro něj byly tzv. kombinované obrazy (barevná plocha je spojena s reálnými předměty).

³⁹ Americký malíř vycházející z abstraktního expresionismu, který velmi záhy vyměnil za pop-art. Je známý svou velkou inspirací komiksem, typ těchto komiksových obrázků spojuje s obrovskými rozměry a zářivými barvami.

⁴⁰ Andy Warhol je nejspíše nejznámějším představitelem pop-artu a také nejslavnějším americkým umělcem minulého století. Proslavil se v 60. letech obrazovými sériemi plechovek na polévku, které vzbudily senzací. Poté se věnoval portrétování slavných hvězd jako například: Marilyn Monroe, Elvise Presleyho a Elizabeth Taylorové.

Francouzský „nový realismus“ – sdružení se stejnojmenným názvem založené roku 1960 v Paříži Yvesem Kleinem a teoretikem Pierrem Restanym. Stejně jako pop-artisti uznávali reklamu, masová média, využití průmyslových materiálů, technik i technologií. Použití realismu neznamena nový způsob zobrazování skutečnosti, ale nové přístupy k jejímu vnímání. Jde tedy o postoj umělce k životu. Vznikaly zde rozmanité akce jako například Kleinovi Antropometrie⁴¹, které byly příbuzné pop-artovým happeningům. Mezi hlavní umělce bych zařadila například: Yves Klein⁴², Jean Tinguely⁴³, Niki de Saint-Phalle⁴⁴, César⁴⁵, Christo⁴⁶ nebo Raymond Hanis⁴⁷.

Op-art – stejně tak jako kinetismus ho neřadíme do neodadaismu. Přesto zde musím zmínit jistou spojitost s pop-artem a novým realismem. První spojitost můžeme vidět už v samotném názvu op-art x pop-art. U op-artu jde (jak název vypovídá) o optické umění jako jednu z variant abstrakce. Využívají efekt optické iluze, díky níž divák vnímá to, co umělec chce, aby vnímal. Jako jednoho z představitelů bych jmenovala Victora Vasarelyho⁴⁸.

Kinetismus – je založen na pohybu, mohli bychom zde vidět spojení s Novým realismem. Pohyb v uměleckých dílech není založený na domnělém pohybu, ale na skutečném. Uplatňuje se tedy především v sochařském umění, i v monumentálním. Hlavním myšlenkou byla pohybuje se socha. Nejznámějším umělcem kinetismu je Alexander Calder⁴⁹.

---

⁴¹ Tyto Antropometrie mi sloužili k vypracování přípravy na jednu vyučovací techniku. Proto si na tomto místě dovoluji o nich zmínit trochu více. Antropometrie znamená zkoumání, popisování, měření a rozebírání tělesných znaků. Klein to dělal tak, že otiskoval modelky, které na sobě měli nanesenou modrou barvu. To vše před publikem a za zvuku orchestru.

⁴² Experimentující francouzský umělec. Jeho vášní byla modrá barva. Nechal si patentovat ultramarínovou (tzv. Kleinovu mezinárodní modř) s jejíž pomocí vytvářel monochromy – jednobarevné obrazy, ale i sochy a reliéfy z modře napuštěných mořských hub připevněných na plátno.

⁴³ Proslavil se autodestrukčními sochami – pohybuje se a stojím podobnými objekty. Původem byl Švýcar.

⁴⁴ Umělkyně francouzského původu. Označovali ji jako velkou bavičku francouzského umění. Proslavila se svými výstřely ze vzduchovky (nastřelovanými malbami – malby naplněné barvou a přilepené k obrazu). Tyto parodie na akční malbu počítali i s přítomností aktivního diváka, který se měl svou střílnou podílet na tvorbě.

⁴⁵ Italský umělec tvořící ve Francii. Jeden z předních představitelů objektového umění. Kombinoval své sochy ze starého železa (které našel na skládkách) a dával jim podobu organických tvarů. Jeho tvorba se posouvá k tak zvaným kompresím – díla stvořená za pomoci hydraulického lisu.

⁴⁶ Manželská dvojice Christo a jejich empaquetage mi také sloužili jako inspirace pro přípravu výukové jednotky. Christo obalují nejrůznější objekty, od malých až po obří (ostrov). Díla jsou zařazována do proudu environmentálního umění, nikoliv do land-artu. Stáli na začátku velké skupiny umělců, kteří manipulují s přírodním prostředím.

⁴⁷ Vytvářel dekoláže ze starých plakátů, takto reagoval na politické dění. Později pracoval s fotografiemi, instalacemi – aranžoval a prezentoval posbírané objekty.

⁴⁸ Francouzský malíř a sochař maďarského původu se usadil v Paříži. Začínal jako tvůrce plakátů. Později s architekty realizoval svůj reliéf z hliníkového plechu na Caracaské univerzitě.

⁴⁹ Přesto, že to byl americký umělec, měl inženýrské vzdělání. Byl zakladatelem kinetického umění. Svou schopnost skvěle kreslit přenesl do svých soch, které byly vytvořeny z drátů tvořících linie v prostoru.

2.8. Minimalismus, konceptuální umění a jiné postminimalistické směry

Minimalismus – objevil se na konci 50. let. Minimalistům šlo o redukci výrazových prostředků (tedy o redukci barev, tvarů, materiálu a prostoru). Jeho úplné počátky můžeme vidět v obrazech od Maleviče nebo v ready-made od Duchampa. Vznik minimalismu řadíme na americký kontinent. Minimalismus velmi ovlivnil vývoj sochařství 20. století. Mezi nejvýznamnější umělce minimalismu bych zařadila například: Carl Andre⁵⁰, Tony Smith⁵¹ nebo Dan Flavin⁵².

Konceptuální umění – je pro něj charakteristické kladení důrazu na myšlenkový koncept spíše než na objekt. Původní myšlenky sahají až k Duchampově ready-made, ale vyvíjí se na přelomu 60. a 70. let. Velmi rychle ale vyhasl a to ještě v 70. letech. V konceptualismu se používalo při umělecké tvorbě mnoho různých médií k záznamu (a to od jazyka až po video, i fotografie byla velmi oblíbeným médiem), tyto záznamy nakonec přežily samotný umělecký směr a podpořily další vývoj umění. Jako hlavní představitele bych jmenovala Sol LeWitt⁵³ a Joseph Kosuth^{54 55}.

Beyus a Fluxus – jako nejkontroverznější osobnost 60. až 80. let byl německý sochař Joseph Beuys⁵⁶. Byl velmi silně spjatý s mezinárodní skupinou Fluxus⁵⁷.

Arte povera – skupina, která své jméno dostala podle výstavy Arte Povera in spazio⁵⁸, kterou v Janově připravil umělecký kritik Germano Celant. V této skupině se sdružovali převážně umělci zabývající se instalací. K těmto instalacím používali obyčejné a dostupné předměty jako například hlína, písek, kameny a rostliny. Jako energetické zdroje byla

---

⁵⁰ Představitel amerického minimalismu. Je zástupce minimalistického sochařství. Jeho sochy mají jednoduché vzory a jsou vyrobeny z průmyslových materiálů (hutní železo, plechy a pláty, cihly a dlaždice, atd.).

⁵¹ Nejen sochař, ale i architekt a malíř. Jeho minimalistické sochy představovali velké geometrické vzory.

⁵² Americký sochař, který spojoval minimalismus s prací se světlem (za pomoci osvětlovacích těles).

⁵³ Byl jak programovým teoretikem, tak i umělec konceptualismu. Ve své tvorbě se velmi potýkal s land-artem. Jeho nejznámějším dílem jsou tak zvané zmizelé objekty. Vytvořil například kovovou krychli, kterou zakopal do země, toto zmizení objektu samozřejmě fotograficky dokumentoval.

⁵⁴ Jako vedoucí přestavitel konceptualismu zaujal svým dílem Jedna a tři židle (toto se skládalo z tří věcí – skutečné židle jako objektu, fotografie židle a reprodukce slovníkové židle).

⁵⁵ RUHRBERG K., SCHNECKENBURGER M., FRICKEOVÁ CH., HONNF K., *Umění 20. století I. a II.* Taschen, Praha, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8, str. 334-365.

⁵⁶ Vytvořil nekonvenční performance a požil netradiční materiály na tvorbu svých děl. Mezi jeho nejznámější díla patří: Jak vysvětlit obrazy mrtvému zajíci?.

⁵⁷ Šlo o volné mezinárodní sdružení umělců. Pojmenoval ho iniciátor a americký umělec litevského původu George Maciunas. Název hnutí měl být charakteristický pro proměnlivost a flexibilitu, kterou George Maciunas organizoval. Toto sdružení vzniklo v roce 1962 v Německu.

⁵⁸ Volně přeloženo jako Chudé umění v prostoru.

využívána voda a oheň. Mezi nejvýznamnější umělce této skupiny bych zařadila Mario Merze⁵⁹, Michelangel Pisolettiho⁶⁰ nebo Giovnniho Anselma⁶¹.

Land-art – motivací pro vznik tohoto uměleckého hnutí byl unik do přírody. Toto hnutí vzniklo na konci 60. let. Velkou inspirací pro umělce land-artu bylo prehistorické stavby⁶². Land-artisté tvořili obrovské zemní práce spojené s přemostováním balvanů, písku nebo zeminy. Pro svou tvorbu neřídka využívali práce bagrů, jeřábů, traktorů a nákladních automobilů. Jako nejznámější dílo land-artu je Spiral Jetty⁶³.

Vídeňský akcionismus – vše se začalo odehrávat roku 1957, kdy Hermann Nitsch⁶⁴ zorganizoval Divadlo mystérií a orgií. V roce 1962 pak založil skupinu Vídeňských akcionistů a to společně s Otto Muehlem⁶⁵. Umělci sloučeni pod touto skupinou byli známí svými teatrálními a šokujícími akcemi, ve kterých simulovali násilí a brutalitu. K těmto akcím používalo své vlastní tělo, které pomalovali barvou, která měla připomínat lidskou krev, nebo dokonce používali zvířecí krev. Z jistého úhlu pohledu je můžeme považovat za předchůdce body-artu.

Body-art – na přelomu 60. a 70. let se začal vyvíjet body-art jako zvláštní typ uměleckých aktivit. Byl založen na práci a manipulaci s vlastním tělem. Pro umělce body-artu ej tedy tělo využíváno jako médium. K akcím dochází buď před publikem, nebo v soukromí.⁶⁶ V body-artu je mimo jiné tělo podrobováno nejrůznějším fyzickým zásahů, které bývají i bolestivé a někdy hraničí se sebetrýzněním⁶⁷. Mezi nejznámější body-artisty bych zařadila Vita Acconice⁶⁸, Chrise Burdena⁶⁹ nebo Bruce Naumana⁷⁰.

---

⁵⁹ Je to italský malíř, pro něhož jsou typická díla „igloo“ – objekty konstruované z kovových částí, které byly pokryty sítěmi, blátem a tak podobně, do každého objektu bylo zabudovano neonové osvětlení.

⁶⁰ Byl jak malířem, tak i sochařem. Vytvářel portréty – zrcadla, umožňující porovnání malířské podobizny a odrazu tváře v zrcadle.

⁶¹ Jeho tvorba reagovala na katastrofické přírodní jevy sužující jeho rodnou zemi. Pracoval s žulovými bloky, které umísťoval do interiéru galerií a muzeí. Kombinoval velké pevné materiály s křehkými a lehkými (hlávkový salát).

⁶² A to především linie a obrazce peruánské Mazce a také megalitické stavby evropského neolitu.

⁶³ V překladu Spirálové molo, vybudované roku 1970 umělcem Robertem Smithsonem.

⁶⁴ Na konci 50. let tvořil dripping v barvě masa a krve. Poté používal zvířecí maso, kosti, vnitřnosti a krev proto, aby znázornil scény a příběhy (například Ukřižování).

⁶⁵ Umělec zaměřující se na sadomasochistické náměty.

⁶⁶ V obou případech se ale počítá s tím, že z akce vznikne záznam a to zejména za použití videokamery. Body-art je tedy spjat s relativně mladými médii jako je video a fotografie.

⁶⁷ Vystavení slunečnímu záření, upravování těla za pomoci make-upu nebo v krajních případech za pomoci plastické chirurgie.

⁶⁸ Svou kariéru začal jako básník a spisovatel. Od 70. let pořádal performance. Byl nejenom iniciátorem, ale také největším rebelem body-artu. Mezi jeho nejznámější akce patří: masturbace před publikem, kousání do vlastní kůže. Zkoušel limity vlastního těla, ale také trpělivost publika.

⁶⁹ Jeho oborem byla původně architektura. Přesto se stal jedním z hlavních představitelů body-artu. Při svých body-artových akcích ohromoval publikum svými kaskadéřskými kousky (například se nechal střelit kulkou do ramene).

Hyperrealismus – umělecký směr, který se nazývá jako superrealismus nebo také fotorealismus. Vznikl v 70. letech a to ve Spojených státech, ale uplatnil se i na evropském kontinentě. Tento umělecký směr si můžeme představit jako fotografickou manipulaci s realitou a to včetně zrakového klamu, také pracuje s perspektivou (vztah popředí a pozadí). Velmi často je založen na technické dokonalosti. Původně šlo ryze o malířský směr, ale později se rozšířil do trojrozměrné sféry – plastiky (použití otisků, odlitků lidských částí, ...). Mezi nejvýznamnější umělce hyperrealismu řadím například Malcolma Morleyo⁷¹, Richarda Estese⁷² a Duane Hansona^{73, 74}.

2.9. Postmoderna, neoexpresionismus, nová média

Postmodernismus – vyvíjí se v posledním čtvrtletí 20. století, posmodernismus také přivítal příchod nového století. Celý tento umělecký směr se řídí Picassovým výrokem: „NEHLEDÁM, NALÉZÁM“. Vztah mezi hledáním a nalézáním rozhodně není snadno rozpoznatelný a velkou roli zde hraje náhoda, jako při mallarméovské dilema vrhu kostek. Cesty hledání a nalézání jsou navzájem prolnuty nebo se setkávají na křižovatce často náhodných objevů, toto inspiruje objevitele k dalšímu bádání a hledání. Posmodernismus logicky navazuje na modernismus a nijak se tím netají. Pojem se rozšířil díky knize Jazyk postmoderní architektury, jejímž tvůrcem byl Charlese Jeckse. Hlavní význam postmodernismu je v tom, že uvolňuje omezení a jiných tabu. Pro inspiraci chodili umělci do celých dějin výtvarné kultury a citovali klasická i moderní díla. Velmi charakteristické pro postmodernismus je využívání nových prostředků – audiovizuální, reprodukční a jiných technik.^{75,76}

Graffiti art – tento umělecký proud spadá do posmodernismu. Rodí se v Americe v 80. letech. Mladí lidé za pomoci sprejů, které mají výrazné a pestré barvy pomalovávají stěny metra nebo městských domů. Tento umělecký proud postavený mezi vandalismus

---

⁷⁰ Byl teoretikem, vystudoval dějiny umění a matematiku. Své akce fotografoval a zaznamenával na video. Mezi jeho nejznámější díla patří Autoportrét s fontánou. Na konci 80. let k tvorbě začíná používat neonové trubice, z nichž pak vytváří siluety mužů a žen, které komponoval do násilných, sexuálních a provokativních výjevů.

⁷¹ Byl americký malíř britského původu. Byl průkopníkem hyperrealismu. Maloval obrazy obrazů, jako předlohu měl fotografie a pohledy.

⁷² Náměty tohoto hyperrealistického umělce jsou městské ulice s auty, výkladní skříně obchodů a podobně.

⁷³ Jde o zástupce hyperrealistického sochařství. Jeho laminátové figury byly jako živé, měly paruky z pravých vlasů a skutečné oblečení, jeho snahou byla kritika konzumní společnosti.

⁷⁴ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 177-179.

⁷⁵ RUHRBERG K., SCHNECKENBURGER M., FRICKEOVÁ CH., HONNF K., *Umění 20. století I. a II.*. Taschen, Praha, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8, str. 344-356.

⁷⁶ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 180-182.

a výtvarné uměním se velmi rychle šířil v metropolích a velkých městech. Jako hlavní představitele bych zde jmenovala: Jeana-Michela Basquiata⁷⁷ nebo Keitha Haringa⁷⁸.

Neoexpresionismus – byl převládajícím proudem postmoderního umění. Často bývá označován jako divoká, násilná, špatná nebo ošklivá malba. Jsou zde patrné velké impulzy k obnovení zájmu o evropské umění (hlavně německé). Za hlavní představitele toho směru považují Gerharda Richtera⁷⁹, Sigmara Polkeho⁸⁰ nebo Georga Baselitze⁸¹.

Transavantgarda – skupina italských umělců neoexpresionismu. Patří sem například Sandro Chia⁸², Mimmo Paladio⁸³ nebo Francesco Clemente⁸⁴.

Video-art a nová média – už v uměleckém směru neodada můžeme vidět původ tohoto směru. Uplatňování nových médií jako jsou fotografie, film, televize a další informační technologie můžeme vidět poprvé právě v uměleckém směru neodada. Tende použití nových médií vrcholí právě na konci 20. století. Byla to nejrychleji se rozvíjející umělecká tendence. Mísí se zde široké spektrum nekonvenčních forem a materiálů, ale i technologií. Ano v dnešní době jistě nejsou vyčerpány všechny možnosti, které nová média nabízejí. Mezi nejvýznamnější umělce patří: Nam June Paik⁸⁵, Marina Abramovičová⁸⁶ nebo Dan Graham⁸⁷.

2.10. České umění 2. poloviny 20. století

Od padesátých do sedmdesátých let – obnova kulturního života po válce začala na vysokých školách, kam nastoupilo mnoho silných ročníků. Jejich učitelé se stali významní

---

⁷⁷ Amatérský americký graffitista. Pod svá díla se podepisoval jako SAMO. Jeho práce pokrývali zdi čtvrti Soho a také newyorskou podzemní dráhu. Čas od času k nim připojoval slova a verše. Používal do svých děl jak africké symboly, tak symboly komerční společnosti.

⁷⁸ Americký grafitista známý svými stylizovanými figurkami a zvířátky s výraznou obrysovou čarou. K jeho tvorbě neodmyslitelně patří i symboly a to zejména z oblasti sexu.

⁷⁹ Žil a pracoval v Německu. Začátky jeho tvorby byly inspirovány fotorealismem – dělal černobílé portréty. Poté začal tvořit šedé monochromy.

⁸⁰ Jeho ranná tvorba byla protkána vtipnými a ironickými komentáři známých uměleckých děl. Polkeho tvorba je velmi blízká pop-artu. Velmi často problematizoval a zpochybňoval otázku vztahu mezi autenticitou díla a originalitou tvorby i tvůrce.

⁸¹ Je považován za iniciátora neoexpresionismu. Jeho nejznámější díla jsou figurální výjevy hlavou dolů a i jiné obrácené obrazy.

⁸² Italský malíř a sochař. Jeho velmi barevná tvorba měla autobiografickou povahu.

⁸³ Jeden ze zakladatelů Transavantgardy. V malířské tvorbě expresivním stylem maloval zvířátka a deformované lidské postavy. Postupem času dospěl k sochařské tvorbě.

⁸⁴ Jeho tvorba byla velmi inspirována Indií, ve které strávil mnoho času. Parafrázoval indické miniatury a tato inspirace ho zavedla i do světa zvířat – obraz tygra uvězněného v kleci.

⁸⁵ Americký umělec korejského původu. Byl sochař, malíř a tvůrce performancí – je považován za průkopníka video-artu. Ve svých performancích spojoval obrazy a živou hudbu a vše zaznamenával na videokameru.

⁸⁶ Multimediální umělkyně a držitelka Zlatého lva. Čerpala inspiraci z dalekých cest – kombinovala fotografie, videa a filmy ve svých performancích.

⁸⁷ Americký umělecký kritik, fotograf a básník, který žil a tvořil v New Yorku. Je autorem videoprojektů, performancí a instalací působících v oblasti fotožurnalistiky.

umělci meziválečného období. Umělci navazovali vztahy s nejrůznějšími umělci z celé Evropy, ale i z Ameriky. Toto mělo mít však velmi rychlý konec, který nastal ve chvíli, kdy se k moci dostala komunistická strana. Socialistický realismu se v domácích podmínkách stal mrtvou tendencí, ve skutečnosti zůstal mimo zájem vlastní výtvarné scény. Někteří umělci se ze začátku snažili ideologickým požadavkům vyhovět a dali se na cestu kompromisu mezi modernou a realismem. Z tvorby umělců druhé poloviny 20. století se dochovalo jen velmi málo, což bylo způsobeno právě politickým režimem, který byl u moci. Umělci 60. let se snažili najít další cestu jak tvořit mezi domácími tradicemi moderního umění a soudobým uměním západoevropským. V rámci toho proudu vzniklo několik tendencí: imaginativní (druhá vlna českého surrealismu s kapkou evropského informelu), konstruktivní nebo spíše nekonstruktivní (experimentují na rozhraní umění a vědy – čerpají, ale také z geometrické abstrakce) a nakonec nefigurální (sdílí úsilí nejen s americkými ale i evropskými umělci) – hlavní oporou jim zde je domácí tradice. Na začátku 60. let začínají opět vznikat umělecké skupiny (například UB 12). Umění se v našich končinách jaksí zapouzdřuje, což se má s pádem komunismu změnit. V této době tvoří velmi mnoho umělců, vybrala jsem proto jen některé zástupce, jako jsou například: František Tichý⁸⁸, Václav Boštík⁸⁹, Jan Kotík⁹⁰, Jiří Kolář⁹¹, Mikuláš Medek⁹² nebo Adriena Šimotová^{93, 94}.

2.11. Od osmdesátých let do současnosti

Jak již bylo naznačeno výše, konec 20. století byl ve východní Evropě velmi silně poznamenán politickým režimem. Na začátku bylo velmi tvrdé potlačení pražského jara, které bylo spojováno s velkými nadějemi, ale, jak se ukázalo, byly velmi nadsazené.

---

⁸⁸ Nejen malíř, ale také grafik a ilustrátor. Jeho dílo je jakousi spojnicí meziválečné avantgardy a poválečného umění. I do své poválečné tvorby vnášel hravost a francouzskou eleganci. Jeho celoživotním tématem byly cirkusy.

⁸⁹ Malíř a grafik, jeden ze zakládajících členů skupiny UB 12. Na začátku své tvorby tvořil krajinomalby inspirované svým domovem. Ovšem v některých jeho dílech můžeme najít provázanost s geometrickou abstrakcí. Tento umělec je považován za hlavního představitele konstruktivních tendencí abstraktního umění.

⁹⁰ Teoretik a malíř, který byl za války členem Skupiny 42. Věnoval se užitému umění i průmyslovému designu. Ve své malířské tvorbě se snažil odlišit od ostatních tím, že používal nekonvenční tvary a rámy.

⁹¹ Básník, ale i výtvarník tvůrce koláží a asambláží. Byl také členem Skupiny 42. Jeden ze signatářů Charty 77, od roku 1980 žil v Paříži. Tvořil díla z útržků textů, obrázků a reprodukcí uměleckých děl. Svě koláže pojmenovával dle použité techniky zpracování, například roláž – papír roztrhaný na proužky.

⁹² Malíř a syn spisovatele. Byl nejvýznamnějším představitelem českého informelu. V jeho poválečné tvorbě vidíme jako hlavní motiv deformovanou figuru.

⁹³ Zástupkyně něžného pohlaví, ale také malířka, grafička a sochařka, členka skupiny UB 12. Její grafické listy poodhalují každodenní intimitu žen. Tvořila také textilní koláže a objekty.

⁹⁴ ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0, str. 182-198.

Z vysokých škol vychází mnoho dobrých a později známých umělců (Jiří David, Stanislav Diviš nebo Michal Gabriel). Mnoho uměleckých skupin začalo vznikat necelé dva roky před sametovou revolucí a tím otevřely cestu k nejpodstatnějším změnám. S uvolněním možností začal vznikat svébytný styl českého umění současné doby. Umělci se inspirovali zahraničním uměním, ale adaptovali ho na své domovské podmínky. Co umělec to svébytný styl. Jistě není možné zde zmínit všechny, ale vybrala jsem pro příklad nejznámější umělce, mezi které patří: Milan Knížák⁹⁵, Jiří Sopko⁹⁶, Magda Jetelová⁹⁷, František Skála⁹⁸, Jiří David⁹⁹, Veronika Bromová¹⁰⁰ nebo David Černý¹⁰¹.

Při seznamování se s tvorbou umělců 20. a 21. století jsem se snažila zaměřit právě na aktivity probíhající v určitém čase a na určitém místě. Na některé z nich jsem poté navázala v druhé části práce a to ve svých přípravách na výukové bloky. Mou snahou v této kapitole nebylo udělat vyčerpávající přehled vývoje dějin umění. Šlo mi pouze o nástin dění a inspiraci pro praktickou část práce. Na téma umění v 20. a 21. století by se jistě dala napsat samostatná práce, a proto toto berte jen jako vhled do problematiky.

---

⁹⁵ Malíř, sochař a zakladatel skupiny Aktual. Začínal tvořit jako malíř, ale postupem času přešel spíše k instalacím. Jeho tvorba již tehdy naznačovala tendenci tíhnoucí k novým médiím. Jeho aktivity sahají do nejrozličnějších odvětví umění (například i do designu nábytku). Velmi známý je. Také jako pedagog.

⁹⁶ Scénický výtvarník, malíř a sochař. Vychází z Nové figurace, v jeho tvorbě spatřujeme sociální kritiku, ovšem se špetkou nadsázky a groteskou. Také vytvářel kráčeující vyzývavé figury. V jeho tvorbě vidíme náznaky očekávané změny.

⁹⁷ Vystudovala sochařství na pražské Akademii. Reprezentantem její tvorby, kterou uchvátila publikum, je hrubě tesaný objekt. K jejím nejvýznamnějším dílům patří schody, které nikam nevedou.

⁹⁸ Velmi všestranný umělec – malíř, sochař, řezbář, ilustrátor, performer, hudebník a tanečník. Byl spoluzakladatelem skupiny Tvrdohlavých. Vynikal jako ilustrátor dětských knih. Jako vyučený řezbář své sochy tvořil ze dřeva, na jejich tvorbu používal hrubé tesařské nástroje. Do svých objektů vkládal elektrické osvětlení.

⁹⁹ Malíř a spoluzakladatel Tvrdohlavých. Věnuje se pedagogické činnosti v oboru vizuální komunikace. Ve své tvorbě používá širokou škálu uměleckých prostředků soudobé multimediality. Jeho hlavním polem tvorby i nadále zůstává malba. Jako představitel jeho tvorby můžeme jmenovat jeho fantasmagorické krajiny nebo intimní, autobiografickou malbu.

¹⁰⁰ Další zástupkyní něžného pohlaví je Veronika Bromová. Je to vizuální umělkyně. Její tvorba je zaměřena na fotografickou tvorbu a digitální obraz. Vytvořila například pětidílný cyklus počítačem upravených fotografií velkého formátu – Pohledy. Mohli jsme zde vidět citlivé partie jejího nahého těla.

¹⁰¹ Sochař, který vystudoval uměleckoprůmyslovou školu v Praze. V posledních letech se stal veřejností velmi známým. Někdy je ale přijímán kladně. Černého díla jsou umístěna většinou ve veřejném prostoru, jako příklad by nám mohl posloužit například růžový tank. V jeho díle vidíme snahu o velké rozdmýchání situace. Největší diskusi jsme mohli zaznamenat okolo jeho díla s názvem ENTROPA.

3. VÝTVARNÉ UMĚNÍ VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

V této kapitole jde o velmi stručný nástin vývoje výtvarné výchovy a jejího vztahu k výtvarnému umění. Mým cílem nebylo poskytnout zde vyčerpávající popis, ale jen o jakýsi most mezi kapitolami tak, aby si práce uchovala smysl a kontinuitu.

3.1. Raný vývoj předmětu kreslení

Kreslení má své počátky na konci 18. století, jako předmět pak až na konci století 19. Jde o předchůdce předmětu výtvarná výchova. Změna názvu souvisí se změnou obsahu a cílů předmětu.

Zavedení předmětu kreslení – výnosem Marie Terezie uveden Felgbigerův Obecný školní řád. Obsahuje kreslení pravítkem, kružítkem i rukou volnou. Roku 1869 bylo kreslení zakotveno jako samostatný předmět na všech školách v Rakousku-Uhersku. Bylo zaměřeno na výcvik pozorovacích schopností, paměti pro barvy a tvary, technickou představivost, orientaci v plánech a čistotu provedení. Obsah odpovídal praktickým potřebám ve státní správě a vojenství.

Zájem o dětský výtvarný projev – roku 1857 John Ruskin vydává publikaci Základy kreslení, kde psal o vzniku, smyslu a vedení spontánní dětské kresby. Roku 1870 začíná vycházet Český kreslíř, jde o první specializovaný didaktický časopis, ve kterém se publikují první pokusy o plánovaný výzkum dětských kreseb. Roku 1873 Otakar Hostinský publikuje v časopise Lumír „Umění v dětské světnici“ stať o výtvarné edukaci. V roce 1902 František Čáda publikuje článek Dětské kresby – navrhuje zásady sběru dětských kreseb pro účely zkoumání, při kterém je podstatné zkoumat dětskou kresbu nejenom intuitivně, ale s přihlédnutím k výkladu samotného dětského autora.

3.2. Poválečná výtvarná výchova

Výtvarná výchova a socialistický realismus (1948-1966) – krátce po druhé světové válce se česká výtvarná pedagogika i její teorie octly pod velkým ideologickým tlakem. V úředních koncepcích předmětu (dané osnovami) přetrvávajících od roku 1932 (a účinné až do roku 1954, kdy byly vydány nové osnovy kreslení pro všechny typy a stupně škol) měl být zakotven ideově-politický status estetické výchovy (tedy i kreslení). Obsahem předmětu byl především výcvik řemeslně-technických dovedností, který byl postaven především na formálně chápané renesanční zobrazovací tradici, kromě tohoto také tak zvaná „výchova uměním“. Osnovu této koncepce tvořila redukováná ateliérová výuka, mechanicky pojaté tak zvané pracovní okruhy a socialistický realismus jako vrchol umělecké tvorby. V těchto politických formulacích vzaly za své nejen podněty psychologické, ale také inspirace, které

do předmětu začaly pronikat na sklonku třicátých let z proměn moderního umění. Někteří osvícení pedagogové měli povědomí o širších souvislostech humanizujícího poslání předmětu. U větší části pedagogů ovšem přetrvávaly překonané formální tendence. Výtvarná výchova byla zaměřena na produkt, nezaobírala se kontextem. Společenské změny a silný nápor teoretických poznatků vyvolaly na sklonku padesátých let potřebu nové koncepce předmětu. V roce 1960 tak byly přijaty nové osnovy předmětu, který se nazýval výtvarná výchova.

Teorie výtvarné výchovy v kontextech teorií tvorby (1966-1990) – roku 1963 vzniká v rámci UNESCO sloučením FEA a pařížské INSEA nová Mezinárodní organizace pro výchovu výtvarným uměním – světová INSEA. Nastává obrat. Od řemeslného pojetí se přechází k pojetí kreativnímu a zároveň psychologizujícímu. Poté ovšem nastává změna. Dochází k okupaci Československa a nastupuje tak zvaná „politická normalizace“ a silně zasahuje do slibně se otevírajících vývojových možností české výtvarné výchovy. V této době (tedy v 70. a 80. letech 20. století) přišla česká didaktika a teorie výtvarné výchovy o mnoho vůdčích osobností. V druhé polovině této doby vznikla snaha o nalezení způsobů, jak uchovat myšlenkovou a tvůrčí dynamiku oboru a také kontakty se světovým společenstvím výtvarných pedagogů. Vzniká časopis *Estetická výchova*, ve kterém mohli pod pseudonymem psát i exiloví autoři. Tento časopis přinášel pravidelně novinky ze světových kongresů INSEA.

Výtvarná výchova po roce 1989 – nastává politický zlom, což je velmi vítané, ale dramatické změny nenastávají. Vzrůstají nároky na vědecké kvality teorie. Do této doby byla výtvarná výchova sjednocena osnovami. Nyní vzniká pluralita – vydání dvojích osnov: tradičních a alternativních (pro čtyřletá gymnázia v roce 1991). Po roce 1990 jsme mohli vidět krystalizování nových proudů¹⁰². Vznikají čtyři uměle vytvořená jména, která sloužila k odlišení té nebo jiné tendence: art-centrismus¹⁰³, video-centrismus¹⁰⁴, gnozeo-centrismus¹⁰⁵ a animo-centrismus¹⁰⁶. V rámci animo-centrického proudu se vyvíjela

---

¹⁰² Tyto proudy neměly institucionální zakotvení, ani nevydaly svá programová prohlášení. Ve své podstatě mezi nimi nebylo ostré odlišení.

¹⁰³ Snaha posílit uměleckou dimenzi tím, že dochází k ožívování vztahů výtvarné výchovy a profesionální umělecké tvorby.

¹⁰⁴ Hledal specifickou výtvarnou výchovu v jejím vizuálním charakteru. Obracel se především ke specifické součásti kulturní smyslové zkušenosti.

¹⁰⁵ Zde je velká orientace na dětskou zkušenost všedního dne, kterou chceme mapovat, obohacovat a to prostřednictvím výtvarné činnosti.

¹⁰⁶ Důraz kladen na poznání žáka – sebe samého jako tvůrce a vnímatele výtvarného projevu. Cesta je hledaná za pomoci osobního zúčastnění žáka v reflexi své životní zkušenosti.

artefiletika¹⁰⁷. Celý vývoj směřoval ke společnému programu a to na celonárodní úrovni. Vznikají osnovy A, B a C (roku 2001 byly ve Věstníku MŠMT publikované osnovy výtvarné výchovy pro 1. – 9. - ročník). V této době počaly na celostátní úrovni přípravy ke sjednocení požadavků pro všeobecné vzdělávání populace na úrovni mateřských, základních a středních škol. Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) vzniká roku 2004. RVP člení obsah učiva do tří základních okruhů: rozvíjení smyslové citlivost, ověřování komunikačních dovedností a uplatňování subjektivity.

---

¹⁰⁷ Je v ní kladen důraz na rozvoj sociálních a reflektivních dovedností žáků, K tomu sloužily tři klíčové složky: výtvarný zážitek, imaginace, dialog.

4. PRAKTICKÁ ČÁST – ČASOPROSTOROVÉ AKTIVITY VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Tato část mé diplomové práce je zaměřena na praxi. Mým hlavním úkolem bylo vyhledat inspiraci v dějinách umění a nalézt takovou uměleckou tvorbu, aby se dala přenést do výuky a zároveň si uchovala svůj smysl. Byl to úkol nelehký a vyučovací jednotky se mi v některých případech nevypracovávali zrovna lehce. Vzniklo tedy šest výukových bloků (dvakrát 45 minut na každý blok). Původně jsem měla učit starší žáky, ale bohužel s blízcími se maturitami jsem musela vzít žáky mladší, což pro mě zase nebyl takový problém, jen jsem musela poupravit přípravy. Výuka probíhala na Sportovním gymnáziu v Plzni a to pod vedením paní magistry Jany Šlajsové. Každou přípravu se mnou pečlivě prošla a udílela mi cenné rady. V některých výukových blocích mi byla velkou oporou.

Tato kapitola je tedy rozdělena do šesti podkapitol. V každé z nich je příprava na výukový blok, stručný popis výuky a má reflexe.

Všechny navržené hodiny pro mě samotnou byly velkou výzvou, protože jsem nic takového v hodinách ještě neučila a nevěděla jsem, zda to vůbec půjde.

V přílohách na konci práce jsou některé fotografie. Vzhledem k tomu, že jsem nedostala povolení od rodičů zveřejňovat fotodokumentaci, jsou vybrány jen ty, které neobsahují obličej žáků ani jiné znaky, podle kterých by bylo možno je identifikovat.

4.1. Přípravný model na téma Antropometrického rituálu Yvese Kleina

Mé myšlenkové východisko pro tuto vyučovací jednotku bylo, co nejvíce se přiblížit tvorbě Yvese Kleina tak, aby to pro žáky bylo uchopitelné a dobře proveditelné. V této hodině tedy šlo o to naučit se používat při tvorbě vlastní tělo (zde jako šablonu) a na podkladě zanechávat jakýsi svůj otisk. Z pedagogického hlediska šlo v hodině také o to, aby se žáci naučili pracovat ve skupinách.

Plánování výuky výtvarné výchovy – Akce v umění, antropometrický rituál, Yves Klein

Škola: *Sportovní gymnázium*

Předmět: *Výtvarná výchova*

Cílová skupina: *Žáci primy (třída 12 žáků)*

Téma: Akce v umění, antropometrický rituál, Yves Klein

Časová dotace: *2 vyučovací hodiny (celkem 90 min.)*

Učivo (RVP): Výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků,

obsahu a účinku. Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci. (RVP pro gymnázia, str. 55)

Očekávané výstupy (RVP), žák: Vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti. Dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě. Vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční. Na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu. Uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci. Uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí. Vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu. Dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu. Objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“. Dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu. (RVP pro gymnázia, str. 55-56)

Mezipředmětové vztahy: výtvarná výchova, dramatická výchova

Obsah učiva:

- vysvětlení pojmů
- ukázka tvorby Yvese Kleina
- realizace díla

Klíčové kompetence žáka:

- kompetence k učení (učí se na základě vlastní tvorby; rozvíjí si tvořivost aktivním osvojováním výtvarných technik; svou výtvarnou činnost si sám plánuje a organizuje; reflektuje proces vlastní tvorby a myšlení; kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů své práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci)
- kompetence k řešení problémů (zvažuje využití různých postupů při řešení problému; uplatňuje při řešení problémů vhodné metody, získané vědomosti a dovednosti a využívá tvořivého myšlení)
- kompetence komunikativní (zapojuje se do diskuze k tématu; prezentuje vhodným

způsobem svou práci; při reflexi se vyjadřuje jasně a srozumitelně)

- kompetence sociální a personální (je schopen sebereflexe; přizpůsobuje se pracovním podmínkám; aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů)

Cíle hodiny a návaznost:

- uvést žáky do moderního umění
- představit tvorbu Yvese Kleina
- realizovat díla

Konkrétní cíle hodiny:

Žák:

- porozumí principům tvorby
- tvoří za pomoci těla
- prezentuje, obhajuje a reflektuje svou práci

Konkrétní výstup:

- žáci používají vlastní tělo jako předlohu pro kresbu

Praktická část:

Téma: Dějiny výtvarného umění jsou tisíciletým dokumentem toho, jak člověk zachycuje svoji podobu. V některých dobách nebylo vůbec dovoleno člověka zobrazovat, jindy se požadovala idealizovaná podoba, poté zas zobecňující symbol nebo realistická studie. I fixování pouhé siluety bez vystihování detailů jako jsou oči nebo ústa znovu připomene pravěké rituály malování kdesi v podzemí. Vždyť zobrazování člověka je něco tajemného!

Proces: Fixovat obrys postavy můžeme mnoha způsoby, z níž nejzákladnější je patrně obyčejná kresba tužkou. Tělo, které je položeno na papír, má tedy funkci šablony. Zde už je na žácích, jak povedou kresbu (zda postaví tužku kolmo k papíru nebo ji využijí jako plochu). Žáci se při tvorbě střídají, někdo obkresluje, někdo dělá šablonu, nemusí být vždy zaznamenáno celé tělo. Tvoří se jeden obrys přes druhý, až vznikne jakási změť čar.

Kdybychom měli jiné možnosti ve třídě, dalo by se přes objekt těla lít a cákat barvu. Pak by zde došlo k mnoha nezvyklým prožitkům. Ten, kdo dělá šablonu, cítí, jak mu barva cáká a stéká po těle. Když se poté objekt ležící na papíře zvedne, získáme výsledný artefakt nebo dílčí stopu akce. Toto však ve výtvarné výchově na gymnáziu realizovat nelze.

Souvislosti: Už roku 1958 prováděl antropometrie Yves Klein, když na vernisážích i samostatných akcích otiskoval nahá nabarvená těla modelek. Je potřeba si uvědomit, že

mnohdy velmi atraktivní výsledek i průběh mají v podtextu něco závažnějšího, intenzivnější vnímání těla jako hmotného subjektu a výtvarný záznam této podoby zájmu o tělo. Navíc si žáci při obkreslování postavy mohou uvědomovat, že i zcela mechanický jednoduchý postup může vést k velmi působivým výsledkům. Práce musí být realizována s plným soustředěním.

Výukové metody:

- výklad
- skupinová práce
- kooperace

Organizační formy výuky:

- skupinová výuka
- kolektivní výuka

Pomůcky:

- projektor pro začáteční prezentaci (pokud ve třídě není přítomen, obrázky se vytisknou)
- papír takového formátu, aby odpovídal lidské postavě
- tužka, fixativ, papírová lepenka

Nároky na prostředí, bezpečnost:

Výuka potřebuje ve třídě volný prostor pro realizaci. Bude se realizovat v klasické třídě (tvorba by se dala přesunout i do venkovního prostoru školy). Opatrnost při pohybu žáků kolem otevřených oken.

Formy a prostředky hodnocení:

- slovní hodnocení průběžné i závěrečné
- sebehodnocení
- zpětná vazba
- reflexe

Kritéria hodnocení:

- splnění cílů (viz cíle)
- aktivita a snaha při hodině

Pojmový slovník:

- performance¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

Čas v minutách	Obsah učiva	Činnost učitele	Činnost žáků	Cíle	Výukové metody/ formy	Hodnocení	Poznámka
2	úvod	sdělení cíle a učiva, zapsání do třídnice	vyjádření k cíli	pochopení cíle	diskuse/ frontální	zpětná vazba	
10	seznámení s umělcem nebo uměleckým směrem, který bude sloužit jako inspirace pro práci	úvod do daného tématu, vysvětlení základních znaků, ukázání příkladů, zadání úkolu	poslech, diskuse, příprava na tvorbu	vysvětlení tvorby umělce, zamyšlení se nad tématem, motivace žáků	skupinová diskuse / frontální	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Znáte tuto tvorbu? Co byste mi o ní mohli říct? Vyjmenujte základní rysy.
65	obkreslování postav a jejich částí	vydává pokyny a celou akci řídí	plní zadání úkolu, tvoří vlastním tělem, jeden obkresluje, druhý se stává šablonou	vyzkoušet si akci při tvorbě s tělem, jednoduchost námětu a efekt výsledného díla	skupinová práce	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
13	zhodnocení výsledné práce a úklid pracovního prostoru	hodnocení činnosti žáků	reflexe vlastní tvorby a splnění cílů, případné dotazy či náměty	prezentace tvorby, reflexe	diskuze / frontálně-individuální	reflexe, slovní hodnocení, sebehodnocení	Otázky pro reflexi: Bylo těžké tvořit takto odlišně než jste zvyklí? Co na tomto úkolu pro vás bylo nejtěžší? Co pro vás na tomto úkolu bylo nejjednodušší?

Stručný popis výukové jednotky

Měla jsem velké štěstí, že na mou první výukovou jednotku jsem dostala polovinu nejhodnější třídy. Proto že šlo o odpolední vyučování, někteří žáci se omluvili z důvodu tréninku (což je dáno také tím, že šlo o sportovní gymnázium). Celkem se tedy sešlo pouze 7 žáků, 3 dívky a 4 chlapci.

V úvodu hodiny mě paní magistra žákům představila a řekla jim, že si se mnou zkusí něco jiného než na co jsou zvyklí, ale ať i tak tomu věnují plnou pozornost. V úvodu hodiny jsem žákům řekla, co se bude odehrávat v průběhu výuky, co je jejich cílem, čím se budeme inspirovat (a to včetně videoukázky) a nakonec jak bude výukový blok časově rozdělen (nejsou zvyklí si dělat přestávku, ale o to dřív končí). Vyrobili si jmenovky z papírové lepenky, abych je mohla oslovovat jménem.

Poté jsme začali s děláním prostoru, odstranili jsme lavice tak, aby uprostřed třídy zbyl volný prostor. Natáhli jsme na zem balicí papír, a na koncích ho přichytili k podlaze papírovou lepenkou. Poté jsme si zopakovali, co budeme dělat a proč. Jeden ve dvojici je předloha a pracuje s vlastním tělem a druhý ho jako umělec zaznamenává na papír. Žáci začali okamžitě tvořit a celý průběh práce byl velmi živý. Žáci vymýšleli různé polohy, ve kterých by se dalo tělo obkreslit. Poté se sami divili, co vznikne při nedokonalém obkreslování. S postupem času se začal papír zaplňovat obrysy těl, které byly jeden přes druhý. Viděla jsem, že je ještě hodně času a zájem žáků trochu opadá, proto jsem se rozhodla zadání trochu upravit a tvary jednotlivých těl vybarvit nebo zvýraznit jejich obrys. To se žákům velmi zamlouvalo, dohadovali se, který obrys bude víc zvýrazněn a který méně, kdo jakou barvou bude tvořit a na které části práce.

Nakonec ještě zaplňovali prázdná místa tím, že je vyplňovali rukama a nohama. Téměř na konci výukového bloku jsme se všichni postavili kolem práce a řekli si, co nás nejvíce bavilo, co nám nešlo a která část obrazu byla nejpovedenější. Ještě jsem se zeptala, jestli si pamatují, jaký umělec nám sloužil jako inspirace. Někteří si vzpomněli, pro jiné je to pán co maluje na modelky. Na úplném konci následovalo hodnocení, všichni žáci byli ohodnoceni známkou výborně, protože úkol společně splnili a podíleli se na něm všichni.

Reflexe z výukového bloku

Tento výukový blok pro mě byl velmi náročný. Úkol byl původně navrhnout pro starší žáky. Musela jsem ho tedy trochu poopravit. Měla jsem se v úvodu hodiny více zaměřit na to, abych žákům vysvětlila, proč to vlastně mají dělat. Úvodu jsem nevěnovala příliš času, což bylo také způsobeno mou velkou nervozitou. Při motivaci žáků jsem si dala opravdu záležet a myslím si, že se to opravdu velmi povedlo. Žáci pracovali s velkým zájmem.

V průběhu práce jsem zjistila, že mám příliš mnoho času, a proto byl úkol pozměněn a doplněn o vybarvování. Celá tato výuková jednotka pro mě byla velkou výzvou, protože jsem se snažila navrhnout něco neotřelého, ale zároveň zajímavého. Opřela jsem se o inspiraci z dějin umění, ale nevěděla jsem, jestli tato výuková jednotka dobře zafunguje. Tato obava byla způsobena dvěma faktory. Zaprvé tím, že nemám příliš pedagogických zkušeností. Zadruhé tím, že jsem třídu neznala a nevěděla jsem, jak bude reagovat. Nakonec ale tento výukový blok hodnotím kladně, i když z mého pohledu to byla opravdu dřina po celou dobu výuky.

Po probrání hodiny s paní magistrou Šlajsovou jsme se shodly na tom, že mi nejde práce s časem, měla jsem to špatně naplánované. Na vymalování jsem měla zvolit místo suché techniky mokrou, plocha by šla snáze vybarvit. Určitě s tím souhlasím. Na další použití bych výukovou jednotku trochu poupravila.

4.2. Přípravný model na téma akce v umění, živé obrazy

Mé myšlenkové východisko pro tuto vyučovací jednotku bylo, vytvořit sérii živých obrazů, které si žáci sami zvolí a sami realizují. Šlo mi o to, aby si mohli vyzkoušet, že výtvarné umění není jen o kreslení nebo malování, ale že se dá dílo vytvořit v podstatě z toho, co mají teď aktuálně u sebe. Na tvorbu živého obrazu použijí jen to, co mají u sebe a jeden druhého. Z pedagogického hlediska šlo také o využití kooperace, která se dnes ve výuce s oblibou užívá.

Plánování výuky výtvarné výchovy – Akce v umění, Vladimír Kordoš

Škola: *Sportovní gymnázium*

Předmět: *Výtvarná výchova*

Cílová skupina: *Studenti 2. ročníku (třída 10 žáků)*

Téma: Akce v umění, Vladimír Kordoš

Časová dotace: *2 vyučovací hodiny (celkem 90 min.)*

Učivo (RVP): Výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku. Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci. (RVP pro gymnázia, str. 55)

Očekávané výstupy (RVP), žák: Vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti. Dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě. Vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až

po konvenční. Na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu. Uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci. Uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí. Vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti. Objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu. Objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“. Dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu. (RVP pro gymnázia, str. 55-56)

Mezipředmětové vztahy:

Obsah učiva:

- vysvětlení konceptuálního umění a happeningu se zaměřením na uměleckou tvorbu Vladimíra Kordoše
- realizace díla, které bude nafoceno

Klíčové kompetence žáka:

- kompetence k učení (učí se na základě vlastní tvorby; rozvíjí si tvořivost aktivním osvojováním výtvarných technik; svou výtvarnou činnost si sám plánuje a organizuje; reflektuje proces vlastní tvorby a myšlení; kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů své práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci)
- kompetence k řešení problémů (zvažuje využití různých postupů při řešení problému; uplatňuje při řešení problémů vhodné metody, získané vědomosti a dovednosti využívá tvořivého myšlení)
- kompetence komunikativní (zapojuje se do diskuze k tématu; prezentuje vhodným způsobem svou práci; při reflexi se vyjadřuje jasně a srozumitelně)
- kompetence sociální a personální (je schopen sebereflexe; přizpůsobuje se pracovním podmínkám; aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů)

Cíle hodiny a návaznost:

- uvést žáky do moderního umění
- představit jim práci Vladimíra Kordoše
- zrealizovat dílo, které bude inspirováno jeho tvorbou

Konkrétní cíle hodiny:

Žák:

- porozumí principům tvorby
- vytvoří dílo
- komunikuje s ostatními
- prezentuje, obhájí a reflektuje svou práci

Konkrétní výstup:

- žáci vytvoří ve skupinkách (nebo samostatně) živý obraz podle předlohy, kterou schválí vyučující
- tento živý obraz bude nafocen a tím vznikne konečné dílo, které budou žáci reflektovat

Artefiletický koncept uměleckých úrovní:

V tomto úkolu je rozvíjena především konstruktivní složka, kdy žák konstruuje živý obraz za pomoci získaných informací a materiálu, který je přítomen.

Praktická část:

Žáci budou seznámeni s živými obrazy a to s inspirací tvorbou Vladimíra Kordoše, který ztvárnil obraz Nemocný Bakchus. Každý žák si vyzkouší za pomoci svého těla a mimiky obličej vyjádřit určitý zadaný jev (emoci, pocity, ...). Poté si vyberou dílo (dle svého uvážení) a prokonzultují ho s vyučující. Za předem určený časový limit vytvoří živý obraz dle předlohy tak, aby byl co nejméně podobný (v ukázkách viděli, jak to vypadá, když někdo tvoří živé obrazy do úplného detailu). Je zde potřeba, aby ve skupinkách vznikla kooperace, protože každý žák se musí zapojit. Když vytvoří konečné dílo, žáci v něm musí chvíli setrvat. Ostatní žáci se dívají a porovnávají výjev s obrazem (který sloužil jako předloha a mají ho k dispozici). Komentují dílo svých spolužáků, jestli odpovídá nebo nikoliv. Na konec vyučující toto konečné dílo zachytí ve fotodokumentaci.

Výukové metody:

- výklad
- samostatná práce
- diskuze, reflexe

Organizační formy výuky:

- skupinová výuka
- kooperace

Pomůcky:

- projektor pro začáteční prezentaci (pokud ve třídě není přítomen, obrázky se vytisknou)
- klasické vybavení třídy (lavice, židle)
- fotoaparát

Nároky na prostředí, bezpečnost:

Výuka není nikterak náročná na prostředí. Bude se realizovat v klasické třídě (tvorba by se dala přesunout i do venkovního prostoru školy). Opatrnost při pohybu studentů kolem otevřených oken.

Formy a prostředky hodnocení:

- slovní hodnocení průběžné i závěrečné
- sebehodnocení
- zpětná vazba
- reflexe

Kritéria hodnocení:

- splnění cílů (viz cíle)
- aktivita a snaha při hodině

Pojmový slovník:

- Vladimír Kordoš
- happening¹⁰⁹
- konceptuální umění¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹¹⁰ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

Čas v minutách	Obsah učiva	Činnost učitele	Činnost žáků	Cíle	Výukové metody/ formy	Hodnocení	Poznámka
2	úvod	sdělení cíle a učiva, zapsání do třídnice	vyjádření k cíli	pochopení cíle	diskuse/ frontální	zpětná vazba	
10	seznámení s umělcem nebo uměleckým směrem, který bude sloužit jako inspirace pro práci	úvod do daného tématu, vysvětlení základních znaků, ukázání příkladů, zadání úkolu	poslech, diskuse, příprava na tvorbu	vysvětlení tvorby umělce, zamyšlení se nad tématem, motivace žáků	skupinová diskuse / frontální	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Znáte tuto tvorbu? Co byste mi o ní mohli říct? Vyjmenujte základní rysy.
15	výběr a konzultace uměleckého díla	konzultace se žáky, kteří si vybírají dílo, které jim bude předlohou	plní zadání úkolu, konzultují jak mezi sebou tak s učitelem	vytvořit přípravu na konečnou realizaci díla	skupinová práce, diskuse	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
50	tvorba konečného díla	konzultace se žáky tvořící konečné dílo	plní zadání úkolu, tvoří konečné dílo dle vytvořeného	vyzkoušet si tuto techniku a zhotovit výsledné dílo	skupinová práce	zpětná vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
13	zhodnocení výsledné práce a úklid pracovního prostoru	hodnocení činnosti žáků	reflexe vlastní tvorby a splnění cílů, případné dotazy či náměty	prezentace tvorby, reflexe	diskuze / frontálně-individuální	reflexe, slovní hodnocení, sebehodnocení	Otázky pro reflexi: Bylo těžké tvořit takto odlišně než jste zvyklí? Co pro vás na tomto úkolu bylo nejjednodušší?

Stručný popis výukové jednotky

Živé obrazy. Toto téma mě zaujalo hned, jak jsem se s ním poprvé setkala. Ale dalo by se to přenést do běžné výuky?

Mou prvotní myšlenkou bylo, že si žáci vyberou ve skupinkách obraz, který budou ztvárňovat sami. Ještě před hodinou mě paní magistra upozornila, že to není nejlepší nápad, a tak jsme na poslední chvíli vymýšlely, jak to udělat. Rozhodla jsem se tedy, že výuku rozdělím do dvou částí.

V první části jsem byla žákům představena a proběhl klasický úvod. Žáci si udělali hned jmenovky, abych je mohla oslovovat. Poté jsem jim vysvětlila, co bude náplní dnešní výuky, jak to bude probíhat a ukázala jim, jak to vypadá v praxi (za pomoci foto ukázek). Poté jsme se začali věnovat samotné práci. Protože šlo o živé obrazy, kde se pracuje s vlastním tělem, měli žáci za úkol představit za pomoci mimiky a těla emoce, které jsem jim rozdala na papírcích. Jeden předváděl a ostatní se dívali a hádali, o jakou emoci jde. Byla jsem překvapena, že se opravdu všichni zapojili, i když jich bylo větší množství než před tím. V hodině jich bylo přítomno 14. Žáky toto evidentně bavilo, ale bylo na čase se věnovat skutečné tvorbě.

V druhé části jsme se přesunuli ven (byl velmi pěkný den). Žáci se rozdělili do 3 skupin a dostali ode mě předlohu díla, které měli vytvořit (Degasovy Baletky, Van Gogovi Hráči karet a Mattisův Tanec). Navzájem si to nesměli ukázat. Ostatní měli hádat které je to dílo z obrazů, které měli k dispozici. Žáci se opravdu snažili a navzájem všechna díla poznali. Protože bylo ještě poměrně dost času a měla jsem v záloze ještě dvě díla (Munchův Tanec života a Goyovo 3. května 1808: Poprava obránců Madridu). Rozhodla jsem se toto využít. Na těchto dvou dílech se mohli podílet všichni žáci dohromady. Dostali tedy určitý čas, aby to vymysleli a vytvořili. I tyto dvě díla se velmi povedla. Bohužel jsem si čas rozvrhla špatně a na reflexi zbylo jen několik málo minut, ve kterých jsme si řekli, jak se nám pracovalo a co se žákům nejvíce líbilo. Z jejich odpovědí bylo patrné, že se jim nejvíce líbila práce venku a že tvořili pouze svým vlastním tělem.

Reflexe z výukového bloku

Z této výukové jednotky jsem měla velkou obavu, protože jsem chtěla s žáky jít ven, což by se mi mohlo velmi vymstít. Nakonec vše dopadlo dobře. Žáci vzorně pracovali a domnívám se, že je to i bavilo. Při práci venku dokonce vymýšleli jak z listů vytvořit klobouk, který byl na předloze, nebo si navzájem půjčovali svršky, aby si mohli vytvořit baletní sukýnky – jako na Degasově obraze. Paní magistra mi akorát řekla, že má práce s časem je velmi nedostatečná, s tím musím souhlasit. Doufám, že se to s větším

množstvím zkušeností zlepši. Také to chtělo hodinu více promyslet dopředu, aby nedocházelo ke zbytečným improvizacím. Tento výukový blok pro mě byl náročný, protože i já sama jsem musel a být celou dobu v pohybu a ve střehu, aby se někdo nezranil nebo mi někde neutekl. Takže jsem si na konci výukového bloku oddechla, že vše proběhlo dobře.

4.3. Přípravný model na téma gestická malba

Při přípravě této výukové jednotky jsem vyvinula opravdu velké úsilí a domnívala jsem se, že v praxi nebude vůbec uskutečnitelná. Mé myšlenkové východisko pro tuto vyučovací jednotku bylo žákům zprostředkovat - za pomoci jejich vlastní tvorby - gestickou malbu. V první části práce tedy pracují za pomoci velkých tahů a nejrůznějších stříkanců. V další části výuky se utvoří dvojice a to jen díky podobnosti prací. Autoři tedy vytvoří jedno konečné dílo (ale úplně beze slov). Jde o to, aby si žáci uvědomovali, že pár jde vytvořit skoro jakkoliv. Také je mým záměrem ukázat jim, že spolu mohou komunikovat i jiným způsobem, než na sebe pokřikovat nebo si nadávat. Z pedagogického hlediska jde o promíchání třídy tak, aby každý měl svou dvojici bez to, aby docházelo k výběru dle sympatií.

Plánování výuky výtvarné výchovy – Akce v umění, gestická malba (Pollock, Mathieu)

Škola: *Sportovní gymnázium*

Předmět: *Výtvarná výchova*

Cílová skupina: *Studenti 3. ročníku (třída 15 žáků)*

Téma: *Akce v umění, gestická malba*

Časová dotace: *2 vyučovací hodiny (celkem 90 min.)*

Učivo (RVP): Výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku. Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci. (RVP pro gymnázia, str. 55)

Očekávané výstupy (RVP), žák: Vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti. Dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě. Vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční. Na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu. Uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci. Uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik

estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí. Vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti, objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu. Objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“. Dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu. (RVP pro gymnázia, str. 55-56)

Mezipředmětové vztahy:

Obsah učiva:

- vysvětlení gestické malby se zaměřením na učební úkol
- realizace díla

Klíčové kompetence žáka:

- kompetence k učení (učí se na základě vlastní tvorby; rozvíjí si tvořivost aktivním osvojováním výtvarných technik; svou výtvarnou činnost si sám plánuje a organizuje; reflektuje proces vlastní tvorby a myšlení; kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů své práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci)
- kompetence k řešení problémů (zvažuje využití různých postupů při řešení problému; uplatňuje při řešení problémů vhodné metody, získané vědomosti a dovednosti a využívá tvořivého myšlení)
- kompetence komunikativní (zapojuje se do diskuze k tématu; prezentuje vhodným způsobem svou práci; při reflexi se vyjadřuje jasně a srozumitelně)
- kompetence sociální a personální (je schopen sebereflexe; přizpůsobuje se pracovním podmínkám; aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů)

Cíle hodiny a návaznost:

- uvést žáky do moderního umění
- představit jim gestickou malbu, některé její představitele a principy
- zrealizovat dílo, které bude inspirováno gestickou malbou

Konkrétní cíle hodiny:

Žák:

- porozumí principům tvorby
- vytvoří dílo
- komunikuje s ostatními
- prezentuje, obhájí a reflektuje svou práci

Konkrétní výstup:

- žák vytvoří vlastní dílo zaměřené na uvědomění si sama sebe
- nalezne partnera dle podobnosti vlastního díla
- žáci komentují své práce
- svá díla umístí do prostoru tak, aby to odpovídalo dílu

Praktická část:

Téma: Výtvarné vyjádření může být za určitých okolností důležitým činitelem pro výběr partnera či alespoň zaměření pozornosti. Toto je nejen v kolektivu, kde se účastníci ještě neznají, ale i ve školní třídě, kde jsou již určité přátelské vztahy. Tento úkol může vést k lepšímu vzájemnému poznání i porozumění. Dvojice se vytváří dle výsledku úkolu.

Proces: Žáci si připraví papír a pohodlně se usadí (pokud to bude možné, posadí se tak, aby seděl každý žák samostatně a nebyl rušen ostatními). Žák zavře oči a po určité době sedí a vnímá jen své tělo. Vnímá, jak jeho tělo není v naprostém klidu, ale jsou v něm drobné pohybové záchvěvy. Poté zkusí velkým štětcem a barvou zaznamenat charakter pohybu svého těla – toto vyjádření je naprosto individuální. Poté si všichni navzájem prohlédnou svá díla a podle jejich příbuznosti vytvoří dvojice. Navzájem si komentují své práce a pokusí se o jejich výstižnou instalaci (toto je důležité zejména ve chvíli, kdy pracujeme v pleněru). Žáci ve dvojicích komunikují pouze pomocí rukou. Nejdříve by měli vyjádřit poznání a poté různé podoby dialogu (např. přátelství, hádka...). Poté hledá dvojice další dvojici, aby s ní mohla takto komunikovat. Celý výukový blok by mohl být zakončen tím, že si účastníci ve čtveřici vymění díla a před celým kolektivem se pokusí zaznamenaný pohyb ztvárnit vlastním tělem.

Souvislosti: Při tvorbě cítíme poučení z gestické malby 50. let – akce je provedena jako paralela k teoretickému výkladu o akční malbě (jak jí prováděl například J. Pollock nebo G. Mathieu). Komunikace pomocí rukou nás zase odkazuje na propojení s pantomimou – musíme si ale uvědomit, že nejde o výuku pantomimy, ale o aktivizaci tvořivosti.

Výukové metody:

- výklad
- samostatná práce

- diskuze, reflexe

Organizační formy výuky:

- skupinová výuka
- samostatná výuka

Pomůcky:

- projektor pro začáteční prezentaci (pokud ve třídě není přítomen, obrázky se vytisknou)
- papír velikosti A³ nebo větší
- velký štětec, temperové nebo jiné vodou ředitelné barvy

Nároky na prostředí, bezpečnost:

Výuka není nikterak náročná na prostředí. Bude se realizovat v klasické třídě (tvorba by se dala přesunout i do venkovního prostoru školy). Opatrnost při pohybu studentů kolem otevřených oken.

Formy a prostředky hodnocení:

- slovní hodnocení průběžné i závěrečné
- sebehodnocení
- zpětná vazba
- reflexe

Kritéria hodnocení:

- splnění cílů (viz cíle)
- aktivita a snaha při hodině

Pojmový slovník:

- J. Pollock, G. Mathieu
- gestická malba¹¹¹
- akční malba¹¹²

---

¹¹¹ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹¹² Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

Čas v minutách	Obsah učiva	Činnost učitele	Činnost žáků	Cíle	Výukové metody/ formy	Hodnocení	Poznámka
2	úvod	sdělení cíle a učiva, zapsání do třídnice	vyjádření k cíli	pochopení cíle	diskuse/ frontální	zpětná vazba	
20	seznámení s umělcem nebo uměleckým směrem, který bude sloužit jako inspirace pro práci	úvod do daného tématu, vysvětlení základních znaků, ukázání příkladů, zadání úkolu	poslech, diskuse, příprava na tvorbu	vysvětlení tvorby umělce, zamyšlení se nad tématem, motivace žáků	skupinová diskuse / frontální	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Znáte tuto tvorbu? Co byste mi o ní mohli říct? Vyjmenujte základní rysy.
25	zaznamenání pohybového pnutí	dohlíží na žáky, aby vše proběhlo tak, jak je určeno	plní zadání úkolu, koncentruje se a poté vytváří dílo	vytvořit přípravu na konečnou realizaci díla	individuální práce	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
35	hledání partnera do dvojice dle zhotoveného díla, umístění díla	konzultace se žáky při umísťování děl	plní zadání úkolu, vytvoří dvojici, nemluví spolu, ke komunikaci používají pouze ruce	vyzkoušet si tuto techniku a zhotovit výsledné dílo	skupinová práce	zpětná vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
13	zhodnocení výsledné práce a úklid pracovního prostoru	hodnocení činnosti žáků	reflexe vlastní tvorby a splnění cílů, případné dotazy či náměty	prezentace tvorby, reflexe	diskuze / frontálně-individuální	reflexe, slovní hodnocení, sebehodnocení	Otázky pro reflexi: Co na tomto úkolu pro vás bylo nejtěžší? Co pro vás na tomto úkolu bylo nejjednodušší?

Stručný popis výukové jednotky

Tato výuková jednotka nakonec proběhla zcela jinak, než jak byla navržena, protože v průběhu práce s žáky jsem zjistila, že tak jak jsem to vymyslela a naplánovala to prostě uskutečnit nelze. Bylo to velmi složité a pro žáky neuchopitelné. Proto jsem hodinu zjednodušila a přizpůsobila.

Na začátku výukového bloku mě opět paní magistra žákům představila, žáci si udělali jmenovky. Začala jsem žákům vysvětlovat, jak bude výuka vypadat a co je jejich cílem. Při vysvětlování jsem pochopila, že vůbec netuší, co mají dělat. Proto jsem vytáhla připravené ukázky gestické malby a pustila i jednu videoukázku. V tu chvíli jsem viděla, že je to žákům jasnější, a tudíž jsem jim dala pokyn k přípravě materiálu na tvorbu. Při přípravě vznikl velký hluk, a proto jsem musela hlučící třídu uklidňovat.

Když měl každý žák svůj papír i prostor, nastalo ticho, ve kterém se měli žáci chvíli soustředit. Poté začali zaplňovat papír velkými tahy štětcem, cákanci, pracovali prsty...Půjčovali si navzájem pomůcky a debatovali o barvách, co by měla jaká znamenat. Na konci první hodiny jsme každý obrázek rozebrali s tvůrcem - co jak myslel.

Na začátku druhé hodiny jsme si všechny práce rozložili a hledali, jaké dvě by se k sobě vždy hodily. Všichni žáci spolupracovali a vybírali díla, která se k sobě nejvíce hodila. Poté se dali dvojice dohromady a měli dvě díla spojit v jedno. Mohli ho je slepit, rozstříhat podlepit a tím formátu přidat na ploše, ale museli použít obě díla a dělat na tom oba. Každá dvojice k tomu přistoupila trochu jinak, takže se ve výukovém bloku dělo téměř vše z výše jmenovaného (ukázky viz příloha).

Na konci výukového bloku jsme dali opět všechna díla vedle sebe a sešli se nad nimi. Tvůrci vždy řekli, jak jim práce šla a jak se, jim pracovalo takto ve dvojici, kterou si vlastně nemohli zvolit sami. Po tomto to rozebrání žáci navrhovali komu dát jakou známku. Nakonec všichni dostali výbornou a to z důvodu skvělé práce v hodině.

Na úplný závěr následoval úklid pracovního místa, na který jsme naštěstí měli dost času. Protože pracovali s temperovými barvami, byla potřeba většího úklidu.

Reflexe s výukového bloku

Ze všech odučených výukových bloků, mě tento nejvíce bavil a měla jsem z něj nejlepší pocit. I paní magistra říkala, že tento se opravdu vyvedl. Žáci pracovali s velkou chutí a celou dobu výukového času a na závěr jsme mohli vidět opravdu velký počet povedených prací.

Nejvíce se paní magistře Šlajsové líbilo právě použití samotného hodnocení od žáků. Domnívám se, že jim to bylo také ku prospěchu, když si mohli sami na vlastní kůži

vyzkoušet sebe a své kolegy zařadit do známkovací stupnice. Tuto výukovou jednotku hodnotím velmi dobře a neváhala bych jí v praxi kdykoliv znovu použít v takovém stavu, ve kterém byla odučena.

4.4. Přípravný model na téma empaketáž, Christo

Mé myšlenkové východisko pro tuto vyučovací jednotku bylo pohráním si s momentem překvapení. Jako inspirační zdroj mi posloužil Christo. Žáci vymyslí a nakreslí přikrytý objekt z věcí, které mají k dispozici v běžné třídě. Jde o to vymyslet co nejzajímavější objekt. Zároveň by nám nemělo být na první pohled jasné, co se pod látkou skrývá.

Plánování výuky výtvarné výchovy – Akce v umění, empaketáž, Christo

Škola: *Sportovní gymnázium*

Předmět: *Výtvarná výchova*

Cílová skupina: *Studenti 1. ročníku (třída 15 žáků)*

Téma: Akce v umění, Christo

Časová dotace: *2 vyučovací hodiny (celkem 90 min.)*

Učivo (RVP): Výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku. Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci. (RVP pro gymnázia, str. 55)

Očekávané výstupy (RVP), žák: Vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti. Dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě. Vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční. Na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu. Uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci. Uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí. Vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu. Objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“.

Dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu. (RVP pro gymnázia, str. 55-56)

Mezipředmětové vztahy:

Obsah učiva:

- vysvětlení směru nového realismu a environmentálního umění se zaměřením na umělce Christo
- realizace artefaktu, který bude inspirovaný jejich tvorbou

Klíčové kompetence žáka:

- kompetence k učení (učí se na základě vlastní tvorby; rozvíjí si tvořivost aktivním osvojováním výtvarných technik; svou výtvarnou činnost si sám plánuje a organizuje; reflektuje proces vlastní tvorby a myšlení; kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů své práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci)
- kompetence k řešení problémů (zvažuje využití různých postupů při řešení problému; uplatňuje při řešení problémů vhodné metody, získané vědomosti a dovednosti a využívá tvořivého myšlení)
- kompetence komunikativní (zapojuje se do diskuze k tématu; prezentuje vhodným způsobem svou práci; při reflexi se vyjadřuje jasně a srozumitelně)
- kompetence sociální a personální (je schopen sebereflexe; přizpůsobuje se pracovním podmínkám; aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů)

Cíle hodiny a návaznost:

- uvést žáky do moderního umění
- představit jim práci Christa
- navrhnout a zrealizovat dílo, které bude inspirováno jeho tvorbou

Konkrétní cíle hodiny:

Žák:

- porozumí principům tvorby
- navrhne dílo inspirované tvorbou Christa
- komunikuje s ostatními a společně s nimi vytváří konečný umělecký artefakt
- prezentuje, obhajuje a reflektuje svou práci

Konkrétní výstup:

- žáci společně vytvoří návrh na dílo, které bude inspirováno jinou uměleckou tvorbou, která jim bude v hodině představena
- žáci společně zrealizují dílo, dle návrhu

Artefietický koncept uměleckých úrovní:

V tomto úkolu je rozvíjena především konstruktivní složka, kdy student konstruuje návrh i konečné dílo za pomoci získaných informací a materiálu, který je přítomen.

Praktická část:

Žáci budou na začátku seznámeni s uměleckou tvorbou, která jim bude sloužit jako hlavní inspirační zdroj. Nejde o to, aby vytvořili přesnou napodobeninu, ale aby si vyzkoušeli principy tvorby, které jsou inspirované uměleckým směrem nebo umělcem, který tento směr zastupuje. Při tvorbě jde o co nejzajímavěji zabalený objekt. Žáci si dopředu musí promyslet, jaké předměty budou pod látkou vypadat dobře, protože látka to vše malinko zkreslí. Před samotným zahalováním by měl nastat návrh. Tento návrh prokonzultují s vyučující, která se jim bude snažit poradit a pomoci, tak aby byl výsledek dle představ žáků. Poté dojde k realizaci objektu podle návrhu. Žáci objekt připraví a seskládají a poté ho zahalí přípravou látkou. Musí mezi sebou komunikovat, aby výsledný objekt co nejvíce odpovídal návrhu, který vytvořili. Na závěr celého úkolu vznikne fotodokumentace.

Výukové metody:

- výklad
- samostatná práce
- diskuze, reflexe

Organizační formy výuky:

- kolektivní výuka
- kooperace

Pomůcky:

- projektor pro začáteční prezentaci (pokud ve třídě není přítomen, obrázky se vytisknou)
- klasické vybavení třídy (lavice, židle)
- materiál na zabalování předmětu (látka, oblečení, ...)

Nároky na prostředí, bezpečnost:

Výuka není nikterak náročná na prostředí. Bude se realizovat v klasické třídě (tvorba by se dala přesunout i do venkovního prostoru školy). Opatrnost při pohybu studentů kolem otevřených oken.

Formy a prostředky hodnocení:

- slovní hodnocení průběžné i závěrečné
- sebehodnocení
- zpětná vazba
- reflexe

Kritéria hodnocení:

- splnění cílů (viz cíle)
- aktivita a snaha při hodině

Pojmový slovník:

- Christo
- empaketáž¹¹³
- nový surrealismus¹¹⁴
- environmentální umění¹¹⁵

---

¹¹³ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹¹⁴ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹¹⁵ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

Čas v minutách	Obsah učiva	Činnost učitele	Činnost žáků	Cíle	Výukové metody/ formy	Hodnocení	Poznámka
2	úvod	sdělení cíle a učiva, zapsání do třídnice	vyjádření k cíli	pochopení cíle	diskuse/ frontální	zpětná vazba	
10	seznámení s umělcem nebo uměleckým směrem, který bude sloužit jako inspirace pro práci	úvod do daného tématu, vysvětlení základních znaků, ukázání příkladů, zadání úkolu	poslech, diskuse, příprava na tvorbu	vysvětlení tvorby umělce, zamyšlení se nad tématem, motivace žáků	skupinová diskuse / frontální	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Znáte tuto tvorbu? Co byste mi o ní mohli říct? Vyjmenujte základní rysy.
15	kresba návrhu tvorby	konzultace se žáky, kteří tvoří návrh	plní zadání úkolu, tvoří návrh, konzultují jak mezi sebou tak s učitelem	vytvořit přípravu na konečnou realizaci díla	skupinová práce, diskuse	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
50	tvorba konečného díla podle návrhu	konzultace se žáky tvořící konečné dílo	plní zadání úkolu, tvoří konečné dílo dle vytvořeného návrhu	vyzkoušet si tuto techniku a zhotovit výsledné dílo	Skupinová práce	zpětná vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
13	zhodnocení výsledné práce a úklid pracovního prostoru	hodnocení činnosti žáků	reflexe vlastní tvorby a splnění cílů, případné dotazy či náměty	prezentace tvorby, reflexe	diskuze / frontálně-individuální	reflexe, slovní hodnocení, sebehodnocení	Otázky pro reflexi: Bylo těžké tvořit takto odlišně než jste zvyklí? Co na tomto úkolu pro vás bylo nejtěžší?

Stručný popis výukové jednotky

Výukový blok, na který jsem se nejvíce těšila. Mám ráda tvorbu Christa, a proto se objevila i v mých přípravách. Mělo to být něco nového a neokoukaného, a tak jsem se domnívala, že to žáky upoutá.

Šlo o odpolední výuku, a proto bylo žáků málo, 8. Paní magistra na začátku bloku žáky přivítala a představila mě. Poté mi předala slovo. V úvodu jsem žákům vysvětlila, kdo jsou Christo, jak tvoří, ukázali jsme si nějakou jejich tvorbu. V poslední části úvodu jsem žákům vysvětlila, co bude jejich úkolem v dnešním výukovém bloku. Přestože jsem si myslela, že to je jasné, zjistila jsem, že není. Žáci se po sobě dívali a nevěděli, co mají dělat a hlavně nevěděli, proč by to měli dělat, což byl největší kámen úrazu. Znovu jsem se tedy pokusila vysvětlit zadání. Po tomto zopakování žáci pochopili, co mají dělat, ale neustále kladli otázku, proč by to měli dělat. Mou snahou bylo jim vysvětlit, že dnes mají možnost si vyzkoušet tvořit jako současní umělci. Toto vysvětlení pro žáky bylo uspokojující a tak jsme mohli začít pracovat.

Vytvořili dvě skupinky, do každé dostali papír na návrh. Návrh měl být co nejvíce kresebně propracovaný. Při plánování výuky jsem na toto dala dostatek času. Jenže jsem nepočítala s tím, že žáci nebudou vůbec schopni návrh vytvořit. Nějakou dobu nad tím seděli a já pochopila, že z nich kresebný návrh výsledného díla prostě nedostanu. Proto jsem se rozhodla, že přejdeme rovnou k akci.

První skupinka nashromáždila věci, jak si představovala, na špic posadila jednoho spolužáka a přehodili přes toto celé látku. V tu chvíli zjistili, že to nevypadá vůbec tak, jak si to představovali, vypadalo to jako jednolitý jehlan. Žáci začali kolem objektu obcházet a vymýšlet jak by se to dalo vylepšit. Za pomoci lepenky látku na některých místech chytali tak, aby obrys vypadal více dle jejich představ. Což se nakonec povedlo a je to zachyceno ve fotodokumentaci, která je přiložena na konci práce.

Když přišla na řadu druhá skupinka, již viděli, co látka dělá a měli to trochu více promyšlené. Kromě lavic a židlí použili všechny členy skupiny, což bylo velmi zajímavé. Vznikl velmi zajímavý objekt, který vypadal velmi efektně. Protože jsme měli opravdu hodně času, rozhodla jsem se, že by mohli všichni žáci dohromady vytvořit několik velkých objektů. Žáky napadlo, že vytvoří živou pyramidu. I když jsem z bezpečnostních důvodů příliš nesouhlasila, nakonec se to žákům povedlo. Musím uznat, že tato pyramida vypadala lépe nezabalená. Poté, se rozhodli to zkusit ještě jinak. Posedali si po lavicích a při zabalování si to všichni chytli kolem hlavy. Vznikl velmi zajímavý objekt, který byl asi nejlepší ze všech.

Při pohledu na hodiny jsem zjistila, že nám pořád zbývá velmi mnoho času, což pro mě nebyla vůbec dobrá zpráva. Když jsme měli látku a čas, žáci měli za úkol vytvořit co nejzajímavější přikrytou figuru a ostatní se dívali a hodnotili. Přestože to vzniklo jako z nouze ctnost, nakonec se to velmi vydařilo. Potom jsme si s žáky řekli, co bylo opravdu těžké – nejtěžší pro ně bylo, uvědomit si, že malé detaily pod plachtou nebudou vůbec vidět. Protože čas pořád zbýval a já už jsem opravdu nevěděla, co dál, zasáhla paní magistra. Z látky vytvořila velký uzel a žáci ho měli nakreslit. I s tímto si žáci velmi dobře poradili a proto z práce v hodině dostali všichni za výbornou.

Reflexe z výukového bloku

Tento výukový blok беру jako velké fiasko. Výuka vůbec neprobíhala tak, jak jsem naplánovala a bylo tam velmi mnoho míst, která vyžadovala improvizaci, což pro mě nebylo vůbec příjemné. Nakonec výuka nedopadla nejhůře, protože vznikly velmi zajímavé objekty. Pravdou ale je, že tuto hodinu bych znovu v této podobě odučit nešla. Bylo to pro mě velmi náročné jak na vysvětlení, tak na motivaci žáků. Nápad s žáky tvořit nějakou empaketaž jistě není špatný, ale tato příprava by potřebovala velké úpravy a hlavně aplikaci do kolektivu, který vyučující zná.

Paní magistra při hodnocení této hodiny nebyla tak přísná. Hodina se jí líbila, jen mi vytkla práci s časem, to jsem sama poznala ve chvílích, kdy jsem musela improvizovat. Při improvizacích jsem, jak se říká, potila krev. Na to, jak jsem si říkala, že toto bude nejlepší výukový blok, jsem zjistila, že navrhnutý nebyl opravdu moc šťastně.

4.5. Přípravný model na téma záznam času, Michal Kern

Mé myšlenkové východisko pro tuto vyučovací jednotku bylo vnímání času. Někdy kolem nás plyne, nijak zvlášť ho nevnímáme a to samé prožívají žáci. Proto v této výukové jednotce vnímají právě čas. Vnímají ho tak, že ho zachycují na papír. Zvolí si libovolný předmět a umístí ho tak, aby jim vrhal stín na papír. Tento stín za pomoci kresby zachytí. Po chvíli si uvědomí, že se stín posunul nebo změnil intenzitu, a zachytí to znovu. Takto na papíře vznikne opravdový otisk času, který je viditelný a uchopitelný.

Plánování výuky výtvarné výchovy – Akce v umění, záznam stínu, Michal Kern

Škola: *Sportovní gymnázium*

Předmět: *Výtvarná výchova*

Cílová skupina: *Studenti 1. ročníku (třída 15 žáků)*

Téma: *Akce v umění, záznam stínu, Michal Kern*

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (celkem 90 min.)

Učivo (RVP): Výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku. Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci. (RVP pro gymnázia, str. 55)

Očekávané výstupy (RVP), žák: Vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti. Dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě. Vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční. Na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu. Uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci. Uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí. Vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti, objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu. Objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“. Dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu. (RVP pro gymnázia, str. 55-56)

Mezipředmětové vztahy: výtvarná výchova, dramatická výchova

Obsah učiva:

- seznámení s tvorbou Michala Kerna
- realizace díla – zachycování času za pomoci kresby stínů

Klíčové kompetence žáka:

- kompetence k učení (učí se na základě vlastní tvorby; rozvíjí si tvořivost aktivním osvojováním výtvarných technik; svou výtvarnou činnost si sám plánuje a organizuje; reflektuje proces vlastní tvorby a myšlení; kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů své práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci)
- kompetence k řešení problémů (zvažuje využití různých postupů při řešení problému; uplatňuje při řešení problémů vhodné metody, získané vědomosti a dovednosti a využívá tvořivého myšlení)

- kompetence komunikativní (zapojuje se do diskuze k tématu; prezentuje vhodným způsobem svou práci; při reflexi se vyjadřuje jasně a srozumitelně)
- kompetence sociální a personální (je schopen sebereflexe; přizpůsobuje se pracovním podmínkám; aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů)

Cíle hodiny a návaznost:

- uvést žáky do moderního umění
- představit body - art
- realizovat pohybové vyjadřování

Konkrétní cíle hodiny:

Žák:

- porozumí principům tvorby
- tvoří za pomoci vlastního těla
- prezentuje, obhajuje a reflektuje svou práci

Konkrétní výstup:

- žáci společně tvoří dle pokynu vyučujícího živé sochy

Praktická část:

Téma: Svět kolem nás se mění každou minutou a my si kolikrát ani neuvědomujeme, jak čas plyne. V tomto úkolu se zaměříme právě na toto plynutí času.

Proces: Každý žák si najde místo a dá si papír tak, aby na něm byl zachycen stín. Stín zakreslí a přesune se. Takto se pokryje celý papír. Nejvhodnější by bylo sedět na jednom místě a zaznamenávat stín tak, jak se po papíře pohybuje. Protože však tolik času ve výuce není, musíme si úkol malinko přizpůsobit. Proto to můžeme dělat tak, že se žák bude po místnosti přesouvat i se svým dílem a na již zakreslené stíny navazuje dalšími.

Souvislosti: Souvislost zde vidíme s uměním Michalem Kernem. V jeho díle: Nalezl jsem tento stín, vidíme, jak se dá se stínem pracovat. Jeho tvorbu bychom spíše zařadili pod Land – art.

Výukové metody:

- výklad
- samostatná práce
- diskuze, reflexe

Organizační formy výuky:

- individuální výuka

Pomůcky:

- projektor pro začáteční prezentaci (pokud ve třídě není přítomen, obrázky se vytisknou)
- papír velikosti A³, tužka, rudka, uhl, fixativ

Nároky na prostředí, bezpečnost:

Výuka potřebuje ve třídě volný prostor pro realizaci. Bude se realizovat v klasické třídě (tvorba by se dala přesunout i do venkovního prostoru školy). Opatrnost při pohybu žáků kolem otevřených oken.

Formy a prostředky hodnocení:

- slovní hodnocení průběžné i závěrečné
- sebehodnocení
- zpětná vazba
- reflexe

Kritéria hodnocení:

- splnění cílů (viz cíle)
- aktivita a snaha při hodině

Pojmový slovník:

- Land - art¹¹⁶

---

¹¹⁶ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

Čas v minutách	Obsah učiva	Činnost učitele	Činnost žáků	Cíle	Výukové metody/ formy	Hodnocení	Poznámka
2	úvod	sdělení cíle a učiva, zapsání do třídnice	vyjádření k cíli	pochopení cíle	diskuse/ frontální	zpětná vazba	
10	seznámení s umělcem nebo uměleckým směrem, který bude sloužit jako inspirace pro práci	úvod do daného tématu, vysvětlení základních znaků, ukázání příkladů, zadání úkolu	poslech, diskuse, příprava na tvorbu	vysvětlení tvorby umělce, zamýšlení se nad tématem, motivace žáků	skupinová diskuse / frontální	zpětná vazba, slovní hodnocení	Otázka: Znáte tuto tvorbu? Co byste mi o ní mohli říct? Vyjmenujte základní rysy.
65	zaznamenávání stínů jako toku času	vydává pokyny, konzultuje ze žáky při jejich tvorbě	plní zadání úkolu, zakreslují stíny, které se pohybují po místnosti	ztvárnit tok času za pomoci zakreslování stínů	individuální práce	zpětná vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
13	zhodnocení výsledné práce a úklid pracovního prostoru	hodnocení činnosti žáků	reflexe vlastní tvorby a splnění cílů, případně dotazy či náměty	prezentace tvorby, reflexe	diskuze / frontálně-individuální	reflexe, slovní hodnocení, sebehodnocení	Otázky pro reflexi: Bylo těžké tvořit takto odlišně než jste zvyklí? Co na tomto úkolu pro vás bylo nejtěžší? Co pro vás na tomto úkolu bylo nejjednodušší?

Stručný popis výukové jednotky

Na této dopolední hodiny byl přítomen největší počet žáků, 16. Proto jsem i vybrala tento výukový blok, protože není tak náročný na pracovní prostředí.

Po příchodu do třídy paní magistra uklidnila žáky a vysvětlila jim, že dnes budou pracovat se mnou, ale že ona tam bude a bude vše sledovat, tak aby nedělali velký nepořádek a hluk. Poté mi předala slovo. Žáci si na můj pokyn udělali jmenovky, abych je mohla oslovovat jménem. Ukázali jsme si tvorbu, která nám bude sloužit jako inspirace. Šlo o záznam toku času. Zde jsme se s žáky „zasekli“, protože nevěděli, co je to tok času, a chtěli slyšet vysvětlení. Tento obrat jim přišel velmi vtipný a ve třídě vznikl velký hluk, který jsem musela uklidnit. Po vysvětlení úkolu jsem se zeptala, jestli ví, co mají dělat. Z celé třídy to pochopily jen tři žákyně a tak jsem se rozhodla vysvětlit úkol ještě jednou a poté ještě jednou. Úvod mi tedy zabral více času, než jsem předpokládala, ale času bylo dost, takže jsem nemusela podléhat panice.

Mohli se rozdělit do dvojic nebo pracovat samostatně (samostatně dělali jen výjimečně, jinak tvořili ve dvojicích). Vybrali jsme společně nějaký objekt, který vrhal zajímavý stín tak, aby ho mohli zachytit co nejlépe. Když začali pracovat, stále mi říkali, že ten stín se přece nepohne za tu chvíli, co budou kreslit. Měli jsme štěstí. Do třídy celou dobu svítilo sluníčko, stín se jim opravdu hýbal, z čehož byli překvapeni. S velkým nadšením mu pomáhali tím, že natáčeli čtvrtku.

Protože na konci první hodiny měli skoro všichni papír pokreslený (s touto variantou jsem moc nepočítala), musela jsem vymyslet, jak dál na tvorbě pokračovat. Proto jsem se rozhodla vložit do toho barvu. Žáci měli za úkol za pomoci barev a tvarů vystihnout emoce které prožívají teď, nebo od rána. Toto vypadalo jako velmi dobrý nápad, ale jen do chvíle než mi žáci řekli, že vlastně ale vůbec netuší, která barva zastupuje jakou náladu nebo emoci. Protože jsem nepočítala s tímto úkolem, nebyla jsem na to připravená. A tak jsme za pomoci internetu a počítače na tabuli vypsali, co která barva znamená. Žáci se tedy pustili do tvorby. Používali pastelky i vodové a temperové barvy.

Když se začal chýlit konec výukového bloku, dali jsme si všechny práce vedle sebe a sešli se nad nimi. Porovnali jsme, co se komu jak povedlo. Řekli jsme si, co se žákům nejvíce líbilo, a přešli k hodnocení. Žáci sami měli rozdělit práce dle známek. Velmi se u toho dohadovali, a tak jsem jim do toho vstoupila. Za výsledná díla dostali všichni výbornou a za práci v hodině až na některé výjimky také. Toto hodnocení jsem zvolila proto, že výsledek dopadl nad moje očekávání, ale průběh práce u některých žáků nebyl příliš dobrý. Na úplný závěr nastal úklid třídy a rozloučení se žáky.

Reflexe z výukového bloku

Tento výukový blok byl pro mě velmi náročný. Žáci byli opravdu hlasití a tak jsem je musela pořád zklidňovat a přidávat jim práci, aby dělali a nehlučeli. Problémy začali už při zadávání úkolu, protože někteří žáci měli neustálou potřebu se mnou diskutovat o tom, že to nepůjde, protože ten stín se nehýbe. Nakonec po velkém úsilí se dali všichni do práce. Při zachycování stínu byli velmi překvapeni, když jsem jim odebrala předlohu, aby viděli, co jim stíny tvoří. Myslím, že si nedokázali představit, jak to bude vypadat. Nakonec všichni žáci zhodnotili, že to byl velmi zajímavý úkol. Z mého pohledu to byla, ale na začátku opravdu velká dřina, aby se výuka opravdu rozběhla a fungovala tak jak má.

Při rozebírání této výuky s paní magistrou Šlajsovou jsem si uvědomila jak strašně důležitý je dobrý úvod a také co nejjednodušší zdání úkolu. To byl největší problém, který jsme v tomto bloku našly. Velmi se jí líbilo, že jsem nechala žáky, aby oni sami hodnotili výsledky, které podle slov paní magistry dopadly velmi dobře.

Velkým překvapením pro mě, ale bylo, že někteří žáci za pomoci barev úplně zakryli kresbu, kterou před tím vytvořili. I to byl ale nakonec velmi zajímavý výsledek.

Tato výuková jednotka by se jistě v praxi dala používat. Jen je potřeba vybrat dobré slunečné počasí a učebnu, do které slunce dobře proniká.

4.6. Přípravný model na téma individuální body-artová kreaace

Mé myšlenkové východisko pro tuto vyučovací jednotku bylo, žákům umožnit aktuální tvorbu. Umělecká tvorba již dlouhou dobu není opřena pouze o malbu nebo kresbu. Ovšem do hodin výtvarné výchovy se nedostane vše, co je současnou tvorbou. Chtěla jsem tedy, aby si žáci vyzkoušeli tvorbu trochu jinak, než jsou zvyklí, zároveň ale s odkazem na současné umění. Z pedagogického hlediska jde o jakousi mezipředmětovou vazbu, spojuje se nám zde výtvarná a dramatická výchova (dramatická výchova již není součástí osnov na základní škole).

Plánování výuky výtvarné výchovy – Akce v umění, individuální body – artová kreaace

Škola: *Sportovní gymnázium*

Předmět: *Výtvarná výchova*

Cílová skupina: *Studenti 1. ročníku (třída 15 žáků)*

Téma: *Akce v umění, individuální body-artová kreaace*

Časová dotace: *2 vyučovací hodiny (celkem 90 min.)*

Učivo (RVP): Výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku. Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci. (RVP pro gymnázia, str. 55)

Očekávané výstupy (RVP), žák: Vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti. Dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě. Vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční. Na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu. Uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci. Uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí. Vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti, objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu. Objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“. Dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu. (RVP pro gymnázia, str. 55-56)

Mezipředmětové vztahy: výtvarná výchova, dramatická výchova

Obsah učiva:

- vysvětlení body – artu, případně performance
- realizace za pomoci pohybového vyjadřování

Klíčové kompetence žáka:

- kompetence k učení (učí se na základě vlastní tvorby; rozvíjí si tvořivost aktivním osvojováním výtvarných technik; svou výtvarnou činnost si sám plánuje a organizuje; reflektuje proces vlastní tvorby a myšlení; kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů své práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci)
- kompetence k řešení problémů (zvažuje využití různých postupů při řešení problému; uplatňuje při řešení problémů vhodné metody, získané vědomosti a dovednosti, využívá tvořivého myšlení)

- kompetence komunikativní (zapojuje se do diskuze k tématu; prezentuje vhodným způsobem svou práci; při reflexi se vyjadřuje jasně a srozumitelně)
- kompetence sociální a personální (je schopen sebereflexe; přizpůsobuje se pracovním podmínkám; aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů)

Cíle hodiny a návaznost:

- uvést žáky do moderního umění
- představit body - art
- realizovat pohybové vyjadřování

Konkrétní cíle hodiny:

Žák:

- porozumí principům tvorby
- tvoří za pomoci vlastního těla
- prezentuje, obhajuje a reflektuje svou práci

Konkrétní výstup:

- žáci společně tvoří dle pokynu vyučujícího živé sochy

Praktická část:

Téma: I bez odborného pohybového školení dokáže každý z nás vyjádřit určité pojmy a symboly vlastním tělem. Tímto přispíváme k aktivizaci představivosti i k vyjádření bližších vztahů v kolektivu. Zadané pojmy se žáci snaží vyjádřit buď strnulým postojem (socha) nebo zjednodušeným pohybem. Nejdříve pracuje každý samostatně, poté ve dvojicích a nakonec ve skupině.

Proces: Činnost je řízená pokyny vyučujícího, který celou akci řídí (upřesňuje čas a způsob provedení). Žáci se rozmístí ve volném prostoru. Pomalu a neuspořádaně přecházejí prostorem, poté zastaví a setrvávají v poloze, která vystihuje zadanou skutečnost (děj, vlastnost). Lze zadávat i pojmy, které se zdají být neproveditelné (například závist, nerozhodnost). Není zde totiž podmínkou, aby byla realizace jednoznačně čitelná. Důležité zde je probuzení aktivity.

Vytváření soch ve dvojici – žáci se rozmístí do kruhu a daný pojem předvádí jedna dvojice a ostatní ji pozorují a komentují. Je vhodné ponechat vždy určitý čas na přípravu realizace. Souvislosti: Směřujeme zde k individuálním body – artovým kreacím (i k performancím). Je možné aktivitu orientovat více k dramatické výchově – potom by aktivita měla podobu aktivizujícího rozcvičení před rozsáhlejší dramatizací.

Výukové metody:

- výklad
- samostatná práce
- diskuze, reflexe

Organizační formy výuky:

- skupinová výuka
- kolektivní výuka

Pomůcky:

- projektor pro začáteční prezentaci (pokud ve třídě není přítomen, obrázky se vytisknou)
- vhodné by bylo, aby žáci měli pohodlný oděv, umožňující volný pohyb

Nároky na prostředí, bezpečnost:

Výuka potřebuje ve třídě volný prostor pro realizaci. Bude se realizovat v klasické třídě (tvorba by se dala přesunout i do venkovního prostoru školy). Opatrnost při pohybu žáků kolem otevřených oken.

Formy a prostředky hodnocení:

- slovní hodnocení průběžné i závěrečné
- sebehodnocení
- zpětná vazba
- reflexe

Kritéria hodnocení:

- splnění cílů (viz cíle)
- aktivita a snaha při hodině

Pojmový slovník:

- body – art¹¹⁷
- performance¹¹⁸

---

¹¹⁷ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

¹¹⁸ Objasnění pojmů viz Pojmový slovník umístěný za hlavním textem práce.

Čas v minutách	Obsah učiva	Činnost učitele	Činnost žáků	Cíle	Výukové metody/ formy	Hodnocení	Poznámka
2	úvod	sdělení cíle a učiva, zapsání do třídnice	vyjádření k cíli	pochopení cíle	diskuse/ frontální	zpětná vazba	
10	seznámení s umělcem nebo uměleckým směrem, který bude sloužit jako inspirace pro práci	úvod do daného tématu, vysvětlení základních znaků, ukázání příkladů, zadání úkolu	poslech, diskuse, příprava na tvorbu	vysvětlení tvorby umělce, zamyšlení se nad tématem, motivace žáků	skupinová diskuse / frontální	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Znáte tuto tvorbu? Co byste mi o ní mohli říct? Vyjmenujte základní rysy.
15	ztvárnění pojmů jednotlivcem	vydává pokyny a celou akci řídí	plní zadání úkolu, tvoří vlastním tělem	ztvárnit daný pojem za pomoci těla	individuální práce	zpětné vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
50	ztvárnění pojmů ve dvojici či skupině	Vydává pokyny a celou akci řídí	plní zadání úkolu, tvoří vlastním tělem	ztvárnit daný pojem za pomoci těla	skupinová práce	zpětná vazba, slovní hodnocení	Otázka: Zda všemu rozuměli a vědí si rady, jak postupovat při práci.
13	zhodnocení výsledné práce a úklid pracovního prostoru	hodnocení činnosti žáků	reflexe vlastní tvorby a splnění cílů, případné dotazy či náměty	prezentace tvorby, reflexe	diskuze / frontálně-individuální	reflexe, slovní hodnocení, sebehodnocení	Otázky pro reflexi: Bylo těžké tvořit takto odlišně než jste zvyklí? Co na tomto úkolu pro vás bylo nejtěžší? Co pro vás na tomto úkolu bylo nejjednodušší?

Stručný popis výukové jednotky

Z mého pohledu nejnáročnější výuková jednotka, ze které jsem měla největší obavy. Když jsem jí navrhovala, uvědomila jsem si, že to chce ode mě jako od vyučující velký kus práce.

Výuka probíhala v pátek, což znamená, že žáci jsou již nepozorní a těšící se na víkend. Paní magistra Šlajsová třídu zklidnila a představila mě. Žákům sdělila, že dnešní výuka je pod mojí režii. Žáci si opět jak v předešlých výukách vyrobili jmenovky, abych je mohla oslovovat jménem. Pak jsem žákům vysvětlila, co se bude ve výuce dít, proč a čím se budeme inspirovat. Poté jsme si museli udělat prostor. Žáci dali lavice na stanu a sešli jsme se uprostřed třídy.

Abych žáky rozhýbala a zbavila studu, předváděli jsme všichni dohromady smutek, překvapení, bolest (zde se žák ptal, jestli to má být fyzická bolest nebo taková ta vnitřní, jako když nám někdo umře – touto otázkou mě velmi zaujal, a proto jsme se dohodli, že předvede obě varianty, s čímž si poradil velmi dobře). Žáci vždy chodili po třídě a ode mě uslyšeli některý pojem, zastavili se a vytvořili to, co měli. Poté vždy předváděla dvojice něco a ostatní hádali co to je. Toto žáky evidentně velmi bavilo. Předháněli se v tom, kdo to předvede lépe a navzájem se opravovali.

Na tento úkol ve dvojicích navázal další. Ve dvojici se žáci rozdělili na první a vždy jeden začínal, vytvořil beze slov nehybnou sochu a ten druhý z dvojice měl k této soše dodělat druhou. Poté na můj povel měli beze slov rozehrát scénku. Postupně jsem chodila mezi nimi a vždy někoho zastavila, aby se podíval na spolužáky. Akci jsme zastavili a říkali jsme, co asi kdo převáděl. Daná dvojice říkala, co vlastně předváděla a jak se dohodli, když nesměli mluvit. Toto se několikrát opakovalo.

S chýlícím se časem se třída rozdělila na dvě půlky. Každá půlka měla za úkol vytvořit scénku beze slov na téma: Můj prázdninový den, Jak by mohl vypadat páteční večer. Druhá půlka vždy hádala, co se v jejich scénce odehrává (viděli jsme hraní videoher, dívání se na Miss v televizi i prázdninové koupání). Závěrečným úkolem bylo, ve skupině vytvořit a předvést jakoukoliv scénku, ale tak aby ji druhá skupina nedokázala poznat (zde jsme viděli například úryvek z dětského seriálu Pokémon).

Na konci bloku jsme vrátili třídu do původního stavu a shrnuli si dění v hodině. Žáci se se zájmem překřičovali a říkali, co je bavilo a co třeba méně. Řekli jsme si, že něco takového by se mohlo odehrávat na současné výstavě, což evidentně žáky velmi zajímalo.

Jelikož se opravdu všichni zapojili, dostali z hodiny výbornou, s čímž souhlasila i paní magistra Šlajsová.

Reflexe z výukového bloku

Jako začínající učitel jsem se tohoto opravdu velmi bála. Chtělo to ode mě velkou snahu, hodně motivace a pozornosti. Nakonec jsem byla velmi spokojená. Žáci tvořili a evidentně je to bavilo. Hodina byla postavena tak, aby si žáci uvědomili, že k tvorbě uměleckého objektu není někdy zapotřebí nic více než vlastní tělo a dobrý nápad. Byla jsem překvapena z toho, co vše a jak dokázali ztvárnit a vymyslet.

Při konzultaci této hodiny s paní magistrou jsme se shodly na tom, že jsme obě nevěděly, jestli to vůbec půjde a nakonec z toho byla docela pěkná záležitost. Pochválila mě za mnou práci s žáky, kterým se příliš nechtělo, nebo se styděli, což byla asi nejtěžší část výuky.

Takto navrhnutý výukový blok by se jistě dal v běžné výuce používat, ale chce to učitele s větší praxí a také třídu, kterou dobře zná, a ví, jak by zareagovala.

Shrnutí

Časoprostorové aktivity, tedy aktivity odehrávající se na určitém místě a v určitém čase, svoje místo ve výuce určitě mají, nebo by měly mít. Musím říct, že pro začínajícího pedagoga to byl úkol velmi náročný, převést záležitost, kterou teoreticky vyčte do praxe a to ještě ve třídě, kterou vůbec nezná. Byl to opravdu náročný úkol, který jsem se snažila uchopit tak, jak nejlépe dovedu.

Už samotné navrhování hodiny bylo velmi náročné. Jsme zvyklí svým způsobem, dělat ve výuce ty samé věci, které známe a víme, že fungují. Na to, aby se žáci něco naučili a zároveň my jako učitelé se moc nestrhali. Za dobu svého studia jsem se nesečkala s takto postavenými hodinami, a proto to pro mě byla velká výzva.

Při oživení těchto hodin v praxi jsem si uvědomila, že jsem si vzala příliš velké sousto. Byla jsem velmi nervózní, protože jsem učila něco, co ještě nikdo přede mnou nevyzkoušel, a tudíž jsem opravdu vůbec netušila, jestli jsou hodiny realizovatelné. Při samotné výuce jsem zjistila, že realizovatelné jsou, i když by některé potřebovaly jisté úpravy.

Když jsem měla možnost po 14 dnech mluvit s žáky jednotlivých výukových bloků, zjistila jsem, že nejvíce si pamatovala skupina dělající živé obrazy a poté skupina poslední, která dělala individuální body-artovou kreaci. Z toho jsem vyvodila závěr, že tam kde bylo hodně akce i ode mě jako od vyučující a s žáky jsem velmi spolupracovala, to jim v hlavách zůstalo. Možná také díky tomu, že to bylo něco úplně jiného, než na co jsou zvyklí. Naopak nejmenší zájem vzbudila empaketaž. Tato hodina by jistě potřebovala mono úprav.

Z průběhu praxe jsem byla velmi nadšena. Paní magistra Šlajsová se mě snažila podporovat, co jen to šlo a být mi velkou oporou i v samotných výukových blocích. Její hodnocení celé praxe, ale i jednotlivých částí je umístěno v příloze.

5. POJMOVÝ SLOVNÍK

Pojmový slovník jsem do své práce zařadila z tohoto důvodu, že není potřeba všechny pojmy vysvětlovat v hlavním textu práce. Na druhou stranu je potřeba tyto vysvětlit, a proto jsou shromážděny zde.

Pojem	Stručné vysvětlení
Abstrakce geometrická	Vychází z geometrických vztahů. Pro některé se jedná o nejjistější druh umění. Zařadila bych sem například: Kazimira Maleviče nebo Roberta Delauneyho.
Abstrakce lyrická	<i>„Lyrická abstrakce svým způsobem vznikla z abstraktního expresionismu v 60. a 70. letech 20. století, prosadila se hlavně v dílech umělců v New Yorku a Los Angeles. Byla jakousi duchovní a jemně citlivou odnoží abstraktního expresionismu, poměrně významným způsobem se lišila od všech významných směrů té doby, které byly jaksi neosobní a oproštěné od jakéhokoliv citu či duchovního prožitku, tj. pop artu, minimalismu i různých geometrických stylů, měla však mnohé společné s poetikou a filosofií Color Field Painting či tachismu. Název lyrická abstrakce byl poprvé použit sběratelem umění Larry Aldrichem, který tak v roce 1969 popsal nová a od předchozích stylů rozdílná díla umělců, se kterými se setkával na svých návštěvách jejich ateliérů. Jako zakladatel a majitel Aldrich Contemporary Art Museum v Ridgefieldu ve státě Connecticut pak Aldrich od 5. dubna do 7. června 1970 uspořádal těmto umělcům výstavu, kterou nazval Lyrical Abstraction.“¹¹⁹</i>
Abstrakce organická	Vychází především z expresionismu, ale velký vliv na ní měl kubismus. Zařadila bych sem například: Vasilije Kandinského nebo Františka Kupku.
Akční malba	<i>„název jednoho z proudů abstraktního expresionismu, který se vžil v USA a odpovídá svým obsahem termínu tašismus, infromel či gestická malba v evropském malířství; termín se objevil 1952</i>

¹¹⁹ http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=158. 13.6.2015, 15:47. © 1999-2015 Martina Glenn.

	<i>ve stati amer. spisovatele H.Rosenbergra. A. m. je považována za záznam malířova niterného stavu v okamžiku malby, která je výrazová, neilustrativní, ale vznikající přes spontánnost záměrně a poměrně kontrolovaně z určité malířovy představy.</i> ¹²⁰
Body-art	Termín odkazující k užívání těla jako východiska a vlastního materiálu umělecké tvorby. Jako samostatná kategorie začíná být vnímán v 60. letech 20. století v souvislosti s rozvojem performance a happeningu.
Der Blaue Reiter	Expresionistická skupina vytvořená v Mnichově v roce 1911, mezi její hlavní členy patří: Vasilij Kandinskij, Franc Marc a Paul Klee.
Die Brücke	Expresionistická skupina založená čtyřmi studenty architektury v roce 1905 v Drážďanech. V roce 1911 byla skupina přesunuta do Berlína. Hlavními představiteli jsou: Ernst Ludwig Kirchner, Max Pechstein, Emil Nolde a Otto Müller.
Dripping	<i>„Kanutí barev nahrazující nanesení barvy štětcem nebo štětkou; postup objevil ve dvacátých letech 20. stol. M. Ernst a realizoval jím princip náhody, z části řízené. Techniku přejali ve čtyřicátých letech tak malíři akční malby (action painting), zejm. J. Pollock. Plátno nebývá při tomto způsobu malby vždy postaveno kolmo, je také často kladeno na zem. Postup je slučován s prvky kaligrafie, automatismu, náhody, je i výrazem rozpoložení; zobecněl a je běžně používán v malbě i jako doplňková technika klasické malby štětcem, příp. štětkou.</i> ¹²¹
Empaketáž	Výtvarná technika založená na zabalování nejrůznějších předmětů nebo lidí. Zabalení dodává objektu tajemnosti a zároveň jej zdůrazňuje, upozorňuje na něj a přetváří jej v abstraktní sochu. Jeho tvary nám dávají možnost hádat jeho skutečný obsah, podobně jako se těšíme na rozbalení dárku. Empaketáž jako výtvarný projev moderního umění zavedl

¹²⁰ BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 14

¹²¹ BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 86

	americký umělec bulharského původu CHRISTO a jeho manželka JEANNE-CLAUDE.
Environmentální umění	Rozvíjelo se v 50. a 60. letech 20. století. Šlo o aktivizaci všech smyslů – zrak, čich, hmat, sluch i chuť a s nimi i zkušenosti člověka. V tvorbě můžeme vidět ztmavenou místnost s pulzujícím světlem a k tomu slyšíme tlukot srdce. ¹²²
Frotáž	Technika spojována s dadaismem. Jde o použití hrubého podkladu (žilkované dřevo) přes který se dá kreslicí materiál (plátno, papír) a třením tužky se podklad promítá na kreslicí materiál. Takto vzniká jakýsi abstraktně pojatý reliéf.
Gratáž	Překládáme jako škrábání. Tato dadaistická technika je založena na seškrabování barvy z plátna tak, až je viditelný podklad.
Happening	Volně přeložena jako událost nebo náhoda. Jde o tvorbu, která nesměřuje k vytvoření trvalého díla, ale má povahu akce, překrývá se s divadelními formami. Objevil se v 50. letech 20. století. ¹²³
Christo	Manželský pár, který společně tvoří empaketáže v obřím měřítku. Jejich tvorba vychází z estetiky pařížských Nových realistů. Mezi jejich nejznámější díla patří: Zahalené muzeum soudobého umění v Chicagu nebo Běžící plot.
Konceptuální umění	Vyvíjí se, ... <i>koncem šedesátých let 20. stol. Vedle minimálního umění aj. směrů reakce na pop-art, když v něm má zčásti i své vlastní kořeny; chápe výtvarné dílo víc jako myšlenkový koncept než jako předmětnou, smyslovou realizaci.</i> ¹²⁴
Kubismus analytický	Rozkládá jednotlivé objekty na jejich části a poté je opětovně dává nazpět tak, aby vytvořily svéráznou strukturu uměleckého díla.
Kubismus syntetický	Mohli bychom říci, že funguje na opačném principu než analytický kubismus. Zanedbává rozklad na jednotlivé části,

¹²² BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 94

¹²³ BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 124

¹²⁴ BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 178

	spíše spojuje jednotlivé prvky do tvarů, jejichž existence je nezávislá na předmětu, který je zobrazován.
Land-art	Vyvíjel se v 60. a 70. letech 20. století a to jak v americkém tak v evropském umění. Tento směr své představy uskutečňoval ztvárněním přírody. Volil k tomu nejjednodušší postupy jako například nahrnutí písku.
Nový surrealismus	Jde o francouzský umělecký směr, který se rozvíjel po druhé světové válce. Tvorbu chápal jako předmětnou demonstraci skutečnosti za pomoci odpadních předmětů civilizačního života.
Postimpresionismus	V umění termín označující umělecké tendence nastupující po impresionismu. Časově ho řadíme mezi vrcholný impresionismus a nástupem expresionismu. Pojítkem mezi umělci bylo úsilí překonat impresionismus a to důrazem kladeným na podstatnost, základ a jádro skutečnosti, a nikoliv na její jevovou stránku. ¹²⁵
Performance	Akční umění.
Secese	Termín používaný pro označení mezinárodního slohového hnutí ve výtvarném umění. Toto umění řadíme na přelom 19. a 20. století. <i>Podle některých názorů je posledním z univerzálních mezinárodních výtvarných slohů, jemuž se podařilo vtisknout svůj umělecký řád všem projevům a věcem moderního života. Vytvořila módu a životní styl na konci 19. a začátku 20. století, ať již vystupovala pod různými jmény v různých zemích. Těžiště secese neleží ve vysokém umění, v malbě a sochařství, ale v dekoraci a užitém umění.</i> ¹²⁶
Section d'Or	Nebo-li Zlatý řez. Umělecká skupina sloužící třiceti umělcům jako základna. Zde se rodily nejrůznější postkubistické tendence.
Symbolismus	Jde o tendenci francouzského umění, která se projevovala na konci 19. století. Byla velmi silně spojena se symbolismem v literatuře. Směr vyrostl ze skepse vůči technické civilizaci, vědě, smyslovému poznání a jevové stránce skutečnosti. Soudil,

¹²⁵ BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 284

¹²⁶ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Secese>. 5.5.2015, 20:29.

	že pravda je skryta, můžeme ji intuitivně poznat a sdělit za pomoci symbolů. ¹²⁷
Tašismus	„ <i>Směr v malířství a grafice 50. let 20. století zaměřený na automatické kladení barev v podobě skvrn.</i> “ ¹²⁸
Yves Klein	Experimentující francouzský umělec. Jeho vášní byla modrá barva. Nechal si patentovat ultramarínovou (tzv. Kleinovu mezinárodní modř) s jejichž pomocí vytvářel monochromy – jednobarevné obrazy, ale i sochy a reliéfy z modře napuštěných mořských hub připevněných na plátno.

¹²⁷ BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7, str. 356

¹²⁸ <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tasizmus-tasismus-tachismus-tasizmus>. 5. 5. 2015, 20:35

6. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo udělat v první části vhléd do vývoje výtvarného umění 20. a 21. století. Myslím si, že se mi to povedlo. Jde opravdu o velmi stručnou záležitost, která jistě neobsahuje vše. Vybrala jsem jen to nejdůležitější a to z pohledu zaměření k praktické části.

V druhé části jsem se zabývala samotnými časoprostorovými aktivitami. Zjistila jsem, že toto téma není nikde řádně rozpracováno, a proto pro mě bylo velmi těžké nalézt informace. Nakonec je mým hlavním zjištěním to, že jsou to aktivity probíhající na určitém místě a to v určitém čase. S vědomostmi z první části a touto myšlenkou jsem tedy navrhla šest výukových bloků, které jsem posléze odučila. Bylo to velmi náročné, protože takto běžná hodina výtvarné výchovy nevypadá a já tudíž nevěděla, zda to bude realizovatelné. Protože mé pedagogické zkušenosti nejsou příliš velké a třídy jsem neznala, byla celá situace ještě náročnější.

Nakonec se mnou navržené výukové bloky podařilo odučit s velmi dobrým výsledkem. Hodiny byly pro žáky zajímavé, velmi dobře spolupracovali a výsledná díla jsou velmi zdařilá. I když ne každý výukový blok proběhl dle mého očekávání, musím zde konstatovat, že to lze. Lze vzít inspiraci od profesionálního umělce a na tom vybudovat celou hodinu.

Každá výuková jednotka je opatřena i stručným popisem průběhu a mou reflexí. Je to v práci umístěno proto, že o samotnou praxi šlo a nemám jiný prostředek jak poskytnout představu o průběhu výuky.

Hodnocení paní magistry Jany Šlajsové je umístěno v příloze na konci práce.

Kdybych měla na konci této své práce dát doporučení pro další studenty nebo učitele, bylo by to toto: chce to víc praxe, aby člověk mohl na výbornou zvládnout takovéto hodiny. Nedostatek také vidím v tom, že jsem se nešla do jednotlivých výuk nejdříve podívat, abych věděla (velmi přibližně), jaký typ žáků mě čeká a jak jsou zvyklí pracovat. Toto je důležité, protože je třeba počítat jak s žáky rychlými, tak i pomalými.

7. RESUME

The goal of the thesis was to introduce the development of the visual art of the the 20th and 21st century in the first part of the thesis. In my opinion this goal was achieved even though this was a brief issue not concerning all matters. I decided to point the most important issues according to the practical part.

The second part of the thesis is dedicated to the space/time activities. I found out this theme is not properly researched and it was very hard to get to the informations. I finally discovered those are activities running the certain time on the certain place. According to the knowledges gained from the first part and the above mentioned discovery I suggested six teaching units. Finally I was even teaching these units. This turns out very difficult because the regular lesson is different and I did not know at the beginning if the suggested lessons are practicable. The whole situations was even worse not knowing the students and according to my small teaching experiences.

Finally I reached the goal meeting successful results. The lessons were interesting for students and their art works very well done. Even though not all the lessons met my expectations I have to admit it is possible to get inspirations from an artist and make it the point of the whole lesson.

I briefly described and made a personal summary to each lesson. It is a part of the thesis because it makes a part of the goal and there is no other way how to share my vision of the art lesson.

Evaluation made by Jana Šlajsová is attached to the thesis.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

- BABYRADOVÁ H. *Rituál, umění, výchova*. Masarykova Univerzita, Brno, 2002. ISBN 80-210-3029-1.
- BALEKA J., *Výtvarné umění výkladový slovník*. Academia, Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7.
- BLÁHA J., SLAVÍK J. *Průvodce výtvarným uměním V*. Vydavatelství a nakladatelství práce, Praha, 1997. ISBN 80-208-0432-3.
- BOURRIAUD N. *Postprodukce: kultura jako scénář: jak umění nově programuje současný svět*. Tranzit, Praha, 2004. ISBN 80-903452-0-4.
- ČERNÁ M., *Dějiny výtvarného umění* (5. rozšířené vydání). Idea servis, Praha, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0.
- FIŠER Z, HAVLÍK V., HOŘÁČEK R. *Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinaritě tvůrčího procesu*. Masarykova Univerzita, Brno, 2010. ISBN 978-80-5389-2.
- FOSTER, H. *Umění po roce 1900: modernismus, antropometrismu, postmodernismus*. Slovart, Praha, 2011. ISBN 978-80-7209-952-8.
- GAWLIK L, *Dějiny výtvarného umění/ II. díl*, ZČU, Plzeň, 2010. ISBN 978-80-7043-909-8.
- HORÁČEK R., ZÁLEŠÁK J., *Aktuální otázky zprostředkování umění*. Masarykova Univerzita, Brno, 2007. ISBN 978-80-210-4371-8.
- HORÁČEK R. a KOL. *V dialogu s uměním*. Masarykova Univerzita, Brno, 1994. ISBN nenalezeno.
- HRDLIČKA J., SEDLÁČKOVÁ J., ELLIS I. *Umění po roce 1900*. Slovart, s.r.o., Praha, 2007. ISBN 978-80-7209-958-8.
- LANGEROVÁ M. *Klíče k obrazu*. Albatros, Praha, 1983. ISBN 13-835-83.
- RUHRBERG K., SCHNECKENBURGER M., FRICKEOVÁ CH., HONNF K., *Umění 20. století I. a II.*. Taschen, Praha, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8.
- ZHOŘ I. *Škola výtvarného umění I*. KS Brno a OKS Blansko, Brno, 1992. ISBN .
- ZHOŘ I. *Škola výtvarného umění II*. Brno, 1989. ISBN 80-8527-00-3.
- ZHOŘ I., HORÁČEK R., HAVLÍK V. *Akční tvorba*. Univerzita Palackého, Olomouc, 1991. ISBN 80-7067-074-6.

Internetové zdroje

[http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/tasizmus-tasismus-tachismus-tasizmus.](http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/tasizmus-tasismus-tachismus-tasizmus)

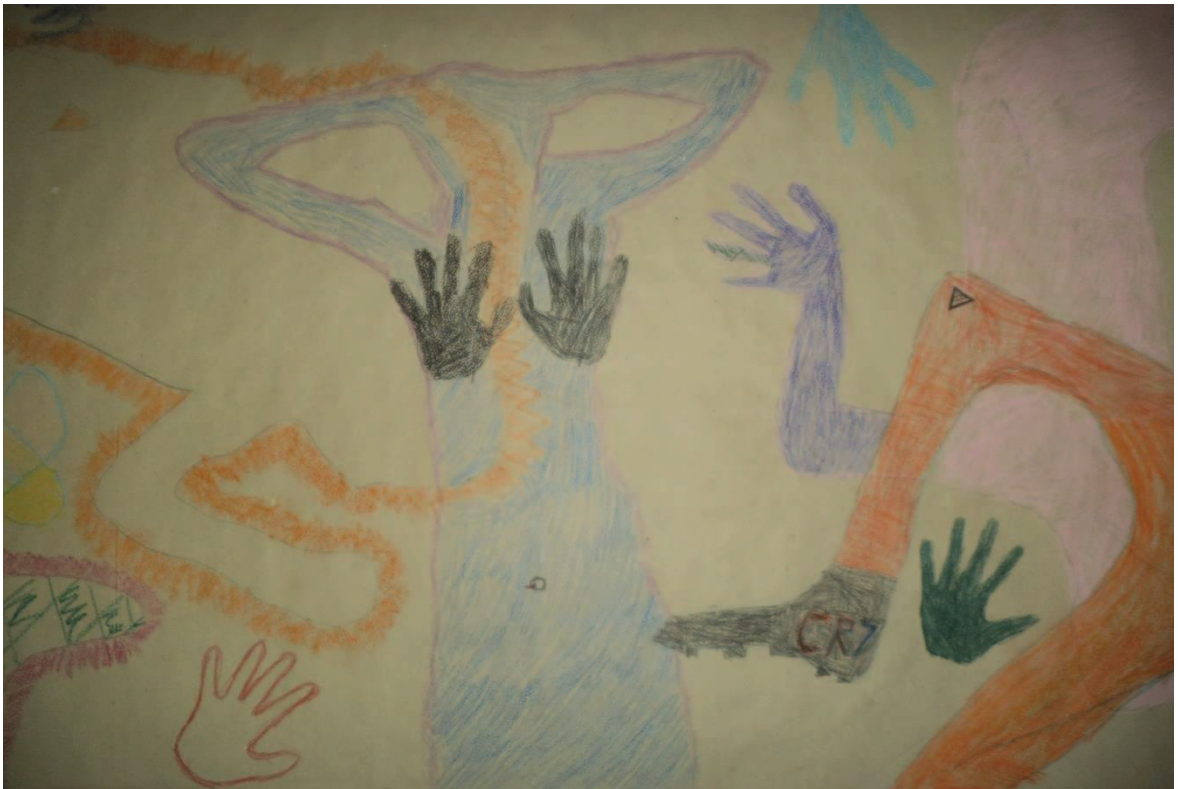
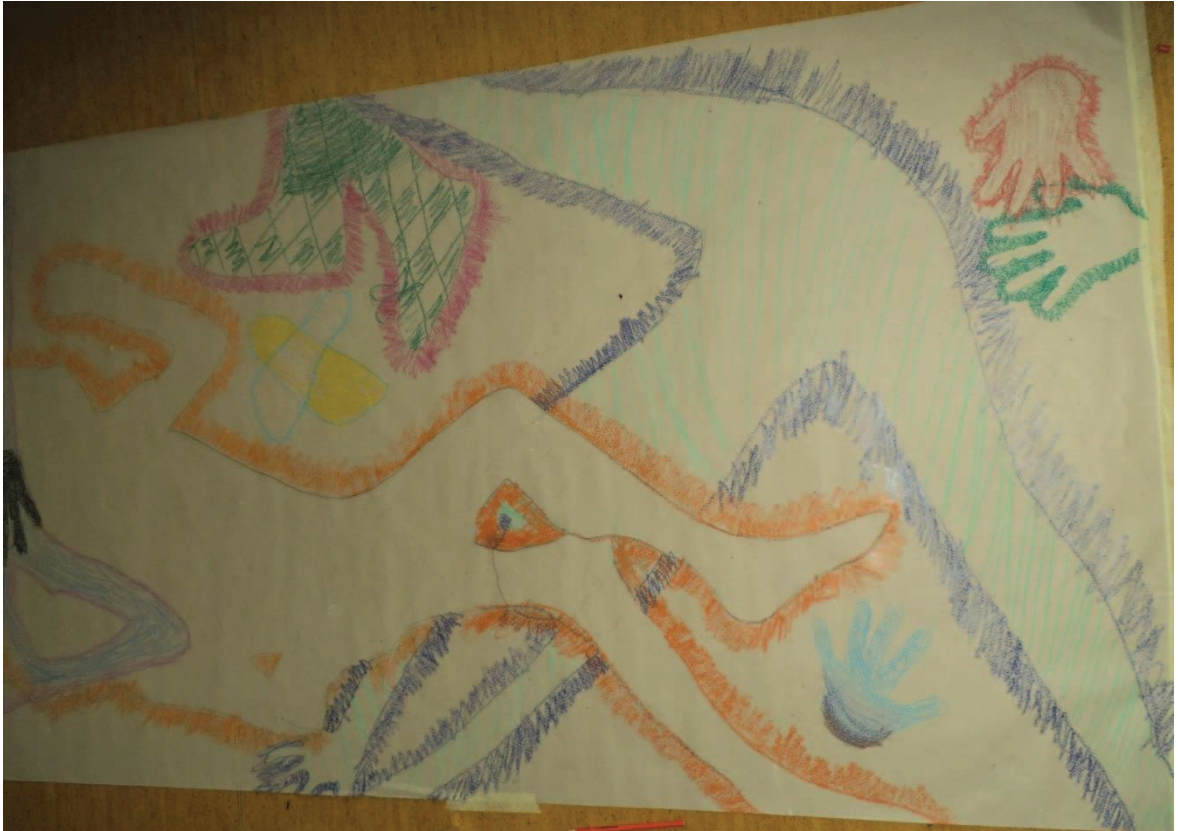
5. 5. 2015, 20:35, scs.abc.cz, web © 2005-2015.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Secese>. 5. 5. 2015, 20:29.

9. PŘÍLOHY

I. Obrazová příloha k přípravnému modelu na téma Antropometrického rituálu Yvese Kleina

II. Obrazová příloha k přípravnému modelu na téma gestická malba

III. Obrazová příloha k přípravnému modelu na téma empaketáž, Christo

IV. Obrazová příloha k přípravnému modelu na téma záznam času, Michal Kern

V. Posudek od paní magistry Jany Šlajsové

Fakulta pedagogická

STŘEDISKO PEDAGOGICKÉ PRAXE

Školní rok: 2014/2015

PLZEŇ, CHODSKÉ NÁMĚSTÍ 1, 306 19

Semestr: letní.....

Záznam o pedagogické praxi

Studující: Bc. Veronika Divišová .Ročník: 2 Aprob. předmět: výtvarná výchova pro ŠS a ŽUŠ

Škola praxe: Sportovní gymnázium, Plzeň

ČASOPROSTOROVÉ AKTIVITY VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Samostatné výstupy:

Datum výstupu	Tř.	Učivo hodiny	Výsledek rozboru – hodnocení	Podpis učitele
13.5.15	prima	Antropometrický rituál, 400 Klein	1-	
14.5.15	prima	Akce v umění, živé doučky	2-	
16.5.15	kvarta	Gestická malba	1	
14.5.15	kvarta	Empatie též, chvěto	2-	
15.5.15	sekunda	Zabírání času, Michal Keub	1	
15.5.15	tercie	Individuální body - autová květiny	1	

Razítko školy:

112
Sportovní gymnázium,
Plzeň, Tábořská 28
 326 00 Plzeň, Tábořská 28
 (4)

Hodnocení praxe z pohledu učitele (Mgr. Jana Šlajsová)

Hodnocení 1. odučeného bloku

Název bloku: Antropometrický výtah, Yves Klein

- + Zápisová práce, vzhledem byl malý počet dětí,
- Šlo o pověstnou sedmici (vzhledem k některým formám nyní kempy a různé práce)

Hodnocení 2. odučeného bloku

Název: Živé clouby, Vladimír Koudas

- Výtvarný nápad, ale se příliš promýšlel a hledal nejrůznější děti → improvizace, dětské obrázky - práce skupinově
- + Práce mimo učebnu se předtím - úspěch se děti
- + Výsledky výtvarný

Hodnocení 3. odučeného bloku

Název: Gestická malba, Pollock

- + Pěkná hodina
- + Děti pracují se zájmem
- + Spolupráce a vlastní hodnocení dětí

Hodnocení 4. odučeného bloku

Název: Empahotáž, Christo

- + Hodně zapojení
- + Děti kreativní
- Úspěšné ověřování času

Hodnocení 5. odučeného bloku

Název: Záznam žesť, Michal Keul

- Děje motivace, zapojení
- + Práce ve skupině
- + Pěkné výsledky
- + Právně hodnocení

Hodnocení 6. odučeného bloku

Název: Individuální body-artová kresba

- + Živá hodina, vyjádření emocií
- + Popisování a psaní méně osamělých dětí

Celkové hodnocení praxe z pohledu učitele:

Výuka V probíhá na Společném gymnáziu v Písku
na kombihostinových blocích.

Studenti máte gestově vypracované zápisy,
výpisové učebny a knihy, připravené kopie obrázků.
Během cvičení, se probírá hodina a metody výuky
jinak, než se vyučujete. Společně máte malé
problémy a časovým omezením hodiny, ale postupem
času se zlepšuje.

Hodiny byly pro vás zajímavé, věnovali jste
výchovu ke aktivitě, participaci, dialogu i učení,
ale stále očekáváte podporu pro vlastní tvorbu.
Věnujte se celkové práci a děláte novou příjemnou
pracovní atmosféru.

Pro lepší hodiny kvalitně přičiďte podrobně,
doporučíte inovovat učební plán učebny více času,
učebny učby mnohem hodnotit, optimálně využívat
metody a upravit se výuky.

Věřím, že se Věnovala bude novou učebnicí
jazyk a postupně učebny přelata. Věřím, že je to,
motivovaně a špičce učebny se a učebny učby nově
špatně učebny.

Děkujeme za
Jana Hojného
výučebny VI, EV

1 Písku 4.5.2015